

MÜSİAD'IN AFRİKA VE İNGİLTERE İŞ GEZİLERİ RAPORU

BAŞBAKAN ERBAKAN İLE
MISIR-LİBYA-NİJERYA GEZİSİ

2-8 Ekim 1996

GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ İŞ GEZİSİ

6-10 Aralık 1996

İNGİLTERE İŞ GEZİSİ

20-24 Eylül 1996

MÜSİAD

BAŞBAKAN
PROF. DR. NECMETTİN ERBAKAN İLE
MISIR-LİBYA-NİJERYA GEZİSİ
(2-8 EKİM 1996)

Hazırlayan
Serdar ÇAM
MÜSİAD Genel Sekreter Yardımcısı

MÜSİAD

2

AFRİKA İŞ GEZİSİ

Giriş

Rahmetli Turgut Özal ile başlayan yurtdışı gezilerinin devamı sayılabilecek son Afrika gezisi, Türk özel sektörüne yeni iş alanları sağlamak, ülkemizin ekonomik ve ticari yaşamına yatırım, turizm ve diğer alanlarda yepyeni pazarlara ulaşmak amacına dönük olarak aynı sürecin devamı olarak görülebilir.

Turgut Özal'ın son Orta-Asya gezisinden sonra, Refahyol Hükümetine kadar geçen süre içinde Türk sanayici ve işadamını dış ülkelerde ve özellikle tarihi ve sosyal bağlarımız olan kardeş İslam ülkelerinde ticari ilişkileri şaha kaldıracak herhangi bir motivasyon ya da yönlendirme, ne yazık ki Hükümetler tarafından yapılamamıştır. 54. Hükümet'in yurt içinde yaşanan ekonomik sıkıntıları aşmak amacı ile dış dünyaya yönelerek Türk müteşebbisleri ile çok kısa sürelerde birçok yoğun seyahat programları düzenlemesi, Türk dış ticaretine sürede katkı sağlayacaktır.

Çok kısa zaman zarfları içinde düzenlenen yurtdışı seyahatları bazı organizasyon eksiklikleri içerse de, yurtdışına düzenlenen resmi ziyaretlere katılan işadamlarımız için çok yararlı ve tatmin edici olmaktadır. İşadamlarımız, Türkiye'nin birgün dahi kaybedeceği vakitinin kalmadığı idraki içinde olup, yoğun bir şekilde dış pazarlara ulaşma ve keşfetme çabalarını takdirle karşılamaktadır.

Türkiye'de genç işadamlarının sayısı hızla artmaktadır. Türk müteşebbislerimizin ve özellikle devlet yetkililerimizin ürünlerimizi ve becerimizi dış dünyaya aktarmalı, eski bürokratik zihniyeti geride bırakarak dinamik bir iş dünyasına girmelidir. İslam ülkelerinde yaşanan gerek iç gerekse dış çekişmeler sebebi ile bugüne kadar bu ülkeler hep birbirlerine mesafeli durmuştur. Birbirlerini tanımayan, anlamayan hatta ne ürettiklerini dahi bilmeyen müslüman ülkeler pahalı olsa dahi ticaretlerinde birbirleri yerine gelişmiş ülkeleri, özellikle de İngiltere'yi, Fransa'yı ya da ABD'yi tercih etmektedirler.

İşte, 2-8 Ekim 1996 tarihlerinde düzenlenen Mısır, Libya ve Nijerya'yı kapsayan Afrika gezisi, bugüne kadar ihmal edilen pazarların hızla kazanılması ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi açılarından Türk işdünyası için önemli bir hamle olarak görülmelidir.

MISIR GEZİSİ

(2-4 EKİM 1996)

Temel Bilgiler (1):

Yüzölçümü	: 1.000.000 kilometrekare
Nüfusu (1994)	: 57.6 milyon
Nüfus artış hızı (1994)	: %2.9
Başlıca Şehirleri	: Kahire, Aswan, Asyut, İskenderiye Port Said, Süveyş, İsmailiye
GSYİH (1992)	: 41,7 Milyar Dolar
Kişi Başına GSYİH (1992)	: 701 Dolar
GSMH Artış Hızı (1992)	: %2,8
Enflasyon oranı (1994)	: %7,9
İşsizlik oranı (1994)	: %17,6 (faal işgücü 18 milyon)
Para birimi	: Mısır Lirası (1 ABD Doları= 3,39 Mısır Lirası)
Dış borçları	: 30,24 milyar ABD Doları
Yurtdışı işçi transferleri	: 6,2 milyar ABD Doları
Petrol ihraç gelirleri (1994)	: 1,5 milyar ABD Doları
Gelen turist sayısı (1994)	: 2,2 milyon kişi
Turizm gelirleri (1994)	: 1,7 milyar ABD Doları
Süveyş Kanalı Geliri (1994)	: 1,748 milyar ABD Doları
İhracat gelirleri (1994)	: 3,7 milyar ABD Doları
İthalat giderleri (1994)	: 10,1 milyar ABD Doları
Dış ticaret dengesi (1994)	: 6,4 milyon Dolar açık
Başlıca ihracat ürünleri	: Ham petrol ve petrol ürünleri ve ham pamuk ve pamuk ipliği, pamuklu dokuma mamülleri, alüminyum ve tarım ürünleri.
İhracat yaptığı başlıca ülkeler	: İtalya, Fransa, ABD, Almanya, Orta Doğu ülkeleri
Başlıca ithalat ürünleri	: Gıda maddeleri, canlı hayvan, yağlar, madenler, kereste, kağıt, lastik, deri, kimyasal maddeler, taşıt araçları makina ve teçhizat.
İthalat yaptığı başlıca ülkeler	: ABD, Federal Almanya, Fransa, İtalya, Orta Doğu ülkeleri

(1) T.C. Dışişleri Bakanlığı

MISIR'DAKİ SERBEST BÖLGELER

- Nasr
- İskenderiye
- Port Said
- Suveyş
- İsmailiye
- Damietta
- Kahire

MISIR'IN EKONOMİK DURUMU

Mısır'da 1992 yılında ekonomik reform programı uygulamaya konulmuş istikrar tedbirlerinin uygulanması sonucunda, ekonomi körfez krizinin etkilerinden kurtul-

Temel Ekonomik Göstergeler (1991-1993)

	1991	1992	1993(a)
Cari Fiyatlarla GSYİH (Milyar, Mısır Poundu)	111.2	139.1	152.9
Fert Başına GSYİH (Cari fiyatlarla, Mısır Poundu)	2062	2521	2709
Büyüme (%)	1.1	4.4	1.0
Enflasyon (%)	19.8	13.6	12.5
İhracat (Milyar, US\$)	3.86	3.40	2.31
İthalat (Milyar, US \$)	9.81	8.90	7.92
Ticaret Dengesi (Milyar US \$)	-5.95	-5.50	-5.61
İşsizlik Oranı (%7)			13-20
Dış Borçlar (Milyar US \$)			38.3
Döviz Rezervleri (Milyar US \$) (Altın hariç)			13
Ülke Dışındaki İşçi Sayısı (Milyon)			3
Yurtdışı İşçi Gelirleri (Milyar US \$)	3.7		
Petrol Üretimi (Günde, Varil)	870.000		
Doğal Gaz Üretimi (Günde milyon mt3)	810		
Gelen Turist Sayısı (Milyon Kişi)			2.4
Turizm Gelirleri (Milyar US \$)		1795	
Suveyş Kanalı Gelirleri (Milyar US \$)		1.93	
Döviz Kuru S1= 3.391 Mısır Poundu	3.33	3.33	3.37
(22 Nisan 1994)			

(a) Tahmin

Kaynak: Country Report: Egypt, 1994. No: 3.

mayı başarmış, döviz ve faiz oranları serbest bırakılmış, bankacılık sistemi yenilenmiş, para piyasasındaki gelişmeler kontrol altına alınmış, bütçe açığı azaltılmıştır. Ayrıca, Hükümet, fiyatları ve dış ticaret rejimini serbestleştirmeye başlamış, yatırımlar konusunda kolaylıklar getirmiş, kamu sektörüne ait kuruluşların özel sektöre devri konusunda çalışmalara girişmiştir. 1993 yılında Mısır'ın izlediği sıkı para politikaları, istikrarlı döviz kuru ve bütçe açıklarının azaltılması enflasyonun %10'larda dolaşmasına katkı sağlamıştır.

GSYİH'nin Sektörel Dağılımı (1992/1993)

Sektör Adı	1992/1993
Tarım ve Sulama	16.6
Sanayi ve Madencilik	16.7
Petrol ve Elektrik	11.8
İnşaat	4.4
Ticaret, Maliye ve Sigorta	20.2
Ulaştırma ve Haberleşme	6.8
Diğer	23.5
Toplam	100.0

Kaynak: Country Report: Egypt, 1994, No: 2.

Mısır, ABD başta olmak üzere pek çok batılı kaynaktan, uluslararası finans kurumlarından yardım almaktadır.

Körfez krizi ve savaşı sırasında uğradığı zararların telafisi amacıyla Batılı ülke-

Başlıca İhraç Ürünleri (1992/1993)

Ürün Adı	1992/1993 US \$ Milyon
Petrol ve Ürünleri	1.803
Pamuklu Dokuma ve Tekstil	450
Mühendislik ve Metalurji Ürünleri	364
Diğer Zirai Ürünler	161
Ham Pamuk	37
Toplam	3.417
(Diğerleri ile birlikte)	

Kaynak: Country Report: Egypt, 1994, No: 2

Başlıca İthal Ürünleri (1992/1993)

Ürün Adı	1992/1993 (S \$ Milyon)
Ulaşım Alet ve Makinaları	2.547
Canlı Hayvan ve Gıda	1,877
Kimyevi Madde, Lastik, Deri	1,107
Kereste, kağıt, Tekstil	1.100
Muhtelif (Yağ, Yakıt, Min.)	1.267
Toplam	10,732
(Diğerleri ile birlikte)	

Kaynak: Country Report: Egypt, 1994, No: 2

MÜSLAD

6

AFRİKA İŞ GEZİSİ

İhracat Yaptığı Başlıca Ülkeler(1992)		İthalat Yaptığı Başlıca Ülkeler (1992)	
Ülke Adı	1992 (%)	Ülke Adı	1992 (%)
İtalya	20.6	ABD	25.4
ABD	8.2	Almanya	10.2
İspanya	6.9	İtalya	8.7
Fransa	6.2	Fransa	7.0
Singapur	5.3	Japonya	4.8
Yunanistan	5.2	İngiltere	3.7

Kaynak: Country Report: Egypt, 1994, No: 2

ler, ABD ve Körfez Ülkeleri, Mısır'ın Körfez Krizi öncesinde 51 milyar dolardan fazla olduğu tahmin edilen borçlarının bir bölümünü silmiştir. Böylece Mısır'ın dış borç miktarı 1993 yılında 38,3 milyar dolara düşmüştür.

Mısır'ın doğalgaz rezervinin yaklaşık 595 milyar m³'e ulaştığı tahmin edilmektedir. Mısır'da son yıllarda yeni doğalgaz yataklarının bulunmasıyla, bunların işletilebilmesi için Mısır finansmana ve teknolojik işbirliğine ihtiyaç duymaktadır.

TÜRKİYE-MISIR EKONOMİK İLİŞKİLERİ

İki ülke dış ticaret dengesi sürekli Türkiye lehine bakiye vermektedir.

Ancak son yıllarda dış ticaret fazlalığımız azalma eğilimine girmiştir. Türkiye ve Mısır, ekonomik ve ticari işbirliği potansiyellerinin şimdiye kadar yeterince değerlendirilebilmiş değildir. Zira uzun yıllar her iki tarafın işadamları, ekonomilerinin ve üretimlerinin benzer nitelikte ve hatta dış pazarlarda rakip oldukları düşüncesi ile birbirlerini ihmal etmişlerdir. Halbuki benzer ürünlerde dahi birbirlerinin deneyimlerinden ve geliştirdikleri teknolojilerden ve hatta pazarlama imkanlarından istifade etmeleri iki tarafın da yararına.

Türkiye-Mısır dış Ticaret İstatistikleri (1992-1994)

Yıllar	İhracat (1000 \$)	İthalat (1000 \$)	Dış Ticaret Dengesi	Dış Ticaret Hacmi (1000 \$)
1992	173.498	58.844	+114.654	232.342
1993	191.421	105.066	+86.355	296.487
1994 (8 aylık)	111.537	81.940	+29.597	193.477

Kaynak: Dış Ticaret İstatistikleri (DİE)

Türkiye'nin Mısır'a İhracatının Sektörel Dağılımı (1994)

Sektör Adı	1994 (8 aylık) (1.000 \$)
Kara Nakil Araçları Sanayii	21.408
Tarım (Bitkisel Üretim)	15.830
Elektrikli Makinalar	11.551
Petrokimya Sanayi	10.608
Kauçuk, Lastik ve Ürün. San.	9.419
Cam ve Camdan Mam. Eş. San.	6.881
Diğer Kimyevi Madde İmalı	6.207
Demir-Çelik Ana Sanayii	3.872
Dokuma Sanayi	3.738
Elektriksiz Makinalar San.	3.654
Toplam (Diğerleri ile birlikte)	111,537

Kaynak: Dış Ticaret İstatistikleri (DİE)

Türkiye'nin Mısır'dan İthalatının Sektörel Dağılımı (1994)

Sektör Adı	1994 (8 aylık) (1.000 \$)
Ham Petrol ve Tabi Gaz Çıkarımı	38.083
Çırpırlama	13.172
Un Üre. ve Diğer Öğütme vb. Faa.	12.550
Dokuma Sanayii	9.793
Demir-Çelik Ana Sanayii	3.661
Diğer Metal Ana Sanayii	3.295
Taş Ocaklığı	341
Tarım (Bitkisel Üretim)	334
Diğer İmalat Sanayii	249
Metal Eşya Sanayii	90
Toplam (Diğerleri ile birlikte)	81,940

Kaynak: Dış Ticaret İstatistikleri (DİE)

MISIR ARAP CUMHURİYETİ:

Mısır, 1.000.000 kilometrekare yüzölçümü ve 57 milyonu aşan nüfusu ile oldukça dinamik bir yapıya sahiptir.

Mısır, Afrika'nın kuzeydoğusunda yer almaktadır. Kuzeyde Akdeniz, güneyde Sudan, doğuda Kızıldeniz ve batıda Libya ile çevrilidir. Afrika ve Asya'nın birleştiği yerde bu stratejik konumun değeri, Avrupa ile Doğu arasında başlıca deniz yollarından biri olan Süveyş Kanalı ile artmaktadır. Ülkenin geniş sathını batı ve doğu çölleri oluşturmaktadır. Akdeniz istikametinde güneyden kuzeye akan Nil Nehri ile ülke ikiye bölünmektedir.

Mısır'da ekonomi tarım, sanayi ve madencilik, bunlara hizmet veren sektörlerden oluşan üç temel yapı üzerine kurulmuştur.

Sanayi ve madencilik sektöründeki kamu şirketlerinden büyüme hızı yavaş olan ve büyük ölçüde sübvansiyon edilenler, %60 oranındadır.

Tarım sektöründe ise, son yıllarda yaşanan büyük göçler dolayısıyla büyüme durmuştur. Pamuk gibi bazı ürünlerin üretimini arttırmak için teşvikler sağlanıp kısıtlamalar belli ölçülerde kaldırılmıştır.

Mısır sebze, meyve ve pirinç bakımından kendine yeter durumda olduğu halde tüketimi karşılama oranları buğdayda %42, şekerde %62, mısırdaki %77, bitkisel yağlarda %13, fasulyede %80 kümes hayvanlarında %98 olarak gerçekleşmiştir.

Tarım sektöründe, ithalatı yapılan başlıca ürünler, buğday, un, mısır, bitkisel yağ, soya fasulyesi, şeker, tereyağı, peynir, süttür.

İskenderiye Mısır'ın Akdeniz kıyılarının ortasında Nil Deltası'nın batı yakasında yer alan sahil ve liman şehridir. Antik şehrin iki simgesi, İskenderiye feneri ile kütüphanesidir. Mısır tarım ve ekonomisinin anamaddesi olan pamuk üretimi ve ticaretinde de bu yörede aynı dönemde geliştirilmiştir.

İskenderiye, Mısır'ın Kahire'den sonra ikinci büyük şehri olmasına rağmen ülke ekonomisine ve ticaretine katkı bakımından öncelikli bir yere sahiptir.

Ekonomik ilişkileri geliştirme potansiyellerini değerlendirirken, İskenderiye'nin özelliklerini ve bunlarla ilintili olarak değinilen noktaların göz önünde bulundurulmalıdır.

- Başta Mersin limanı olmak üzere Türkiye'nin güney limanları ile İskenderiye limanı hem konum hem de işlev olarak birbirlerini tamamlar niteliktedir.

Türkiye'nin güney limanlarından karayolu bağlantıları ile doğuya ve kuzeye kolaylıkla ulaşılabilir. İskenderiye limanından ise gerek karayolu gerek kanal, delta ve Nil bağlantıları ile doğuya ve Afrika'nın içlerine ulaşılabilir.

Bu nedenle İskenderiye Doğu Akdeniz'de önemli bir deniz ulaşım, sanayi ve ticaret merkezidir. Yeni yatırımların bölgeye yönelmesiyle önemi gittikçe artmaktadır.

Kahire'nin ortasından geçen ve medeniyetlere konu olan Nil nehri

RESMİ TEMASLAR:

Başbakan Prof. Dr. Necmettin Erbakan başkanlığındaki Türk heyetine Mısır'da büyük bir ilgi gösterilmiş ilişkiler çok sıcak ortamda geçmiştir.

Kahire havaalanına akşam saatlerinde inen heyeti, Mısır Başbakanı ve Planlama Bakanı Dr. Kemal Ahmed El Gansouri karşıladı. Havaalanındaki törenden sonra, heyet T.C. Kahire Büyükelçimiz Yaşar Yakış'ın Başbakanımızın ve beraberlerindeki heyet onuruna Büyükelçilik konutunda vermiş olduğu resepsiyona katıldı. Çok sayıda Mısırlı ve Türk yetkililerin katıldığı resepsiyonda, bir grup Mısırlı işadamları ile MÜSİAD üyelerinin tekrar görüşme imkanı da oldu.

MÜSİAD

10

AFRİKA İŞ GEZİSİ

Mısırlı işadamları ile T.C. Büyükelçimiz Yaşar Yakış'ın vermiş olduğu resepsiyonda görüşmeler yapıldı

Ertesi günü Başbakan Necmettin Erbakan, meçhul asker anıtını ziyaret ederek temaslarına başladı. Daha sonra Türk şehitliğini ziyaret eden Erbakan, Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek tarafından kabul edildi. 20 dakika olarak planlanan ziyaret bir buçuk saat sürdü. Yararlı ve sıcak bir atmosferde geçtiği bildirilen toplantıda, MÜSİAD Araştırmalar Komisyonu'nun hazırlamış olduğu "Pamuk Birliği" projesi Başbakan Erbakan tarafından Hüsnü Mübarek'e aktarıldı. Hüsnü Mübarek ECO bünyesinde İzmir'de bir Pamuk Borsası'nın kurulması ile ilgili olan projeyi tebrik etti ve bu projeyi desteklediğini bildirdi.

Daha sonra iki başbakanın ikili görüşmeleri ve heyetler halinde görüşmeler devam etti.

Resmi Görüşmelerde:

- Türkiye-Mısır Ticaret Anlaşması
- Türkiye-Mısır VI. Dönem KEK Protokolü
- Türkiye-Mısır Yatırımlarının Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması
- Türkiye Cumhuriyeti ve Mısır Arap Cumhuriyeti Arasında Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Hakkında Sözleşme imzalandı.

Başbakan Erbakan El Ezher üniversitesi Şeyhi (Rektörü) Şeyh Tantawi'ye bir

nezaket ziyaretinde bulundu ve El Ezher üniversitesinde okuyan Türk öğrencileri ile üniversite kampüsünde bir toplantı yaptı.

Mısır Başbakanı ve Planlama Bakanı Dr. Kemal Ahmed El Gansouri'nin Heliopolis'teki Hava Kuvvetleri Klubünde Onuruna vermiş olduğu toplantıya katılan Başbakanımız, iki ülkenin daha sıcak ilişkiler içine girmesine büyük katkı sağlamıştır.

GENEL GÖZLEMLER

Mısır ile tarihi, sosyal ve ticari ilişkilerimiz çok eskiye dayanmaktadır. Uzun yıllar birbirleri ile uyum içinde yaşamış, güçlü bağları olan iki halkın birbirlerine karşı sevgi ve saygısı ileri düzeyde bulunmaktadır. Türk heyeti ile karşılaşan Mısır'lı vatandaşlar coşku ile selamlamakta ve memnuniyetliklerini ifade etmekteydi.

MÜSİAD'ın gerek ticari, gerekse diğer faaliyetleri çerçevesinde islam ülkelerine yapılan ziyaretlerde Türkiye'nin istenmese de hep lider rolüne sokulduğu gözlemlenmektedir. Tarihi bağlarla bağlı olduğumuz ülkelerdeki potansiyellerimizi iyi kullanarak ticaret hacmimizi artırmamız gerekir. Türkiye, İslam dünyası ile ticarete çok yetersiz konumda iken Batılı firmalar bizim terk etmiş olduğumuz pazarları doldurmuş.

Kahire'nin nüfusu gece ile gündüz arasında yaklaşık 4 milyon fark ediyor. Gündüzleri 16 milyon civarında geceleri ise 12 milyon.

Kültür ve medeniyet şehri olan Kahire günün her saati hareketli geçiyor. Osmanlı ailesinden gelen vatandaşlar önemli bir nüfusa sahip ve her vesile ile gurur kaynağı olarak dile getiriliyor.

Mısır Arap Cumhuriyeti siyasal ve coğrafi açılarından önemli bir bölge ülkesi. Siyasal açıdan diğer batı ülkelerinin yanısıra, ABD ile yakın ilişkiler sürdürmeye çalışan Mısır, ekonomik kalkınmasında da, büyük ölçüde, bu ülkenin desteğine güvenmektedir.

İŞADAMLARININ TEMASLARI:

Bir tarafta resmi temaslar yürütülürken, işadamları da ticari temasları kurdular. İlk günü Kahire Büyükelçimiz Yaşar Yakış'ın vermiş olduğu resepsiyona katılan işadamlarımız daha önceden randevulaştıkları Mısırlı işadamları ile karşılıklı görüşme fırsatı buldular. Ertesi günü Mısır İşadamları Derneği'nin düzenlemiş olduğu toplantıya yaklaşık 100 kadar Türk işadamı katıldı. Toplantının başkanlığı-

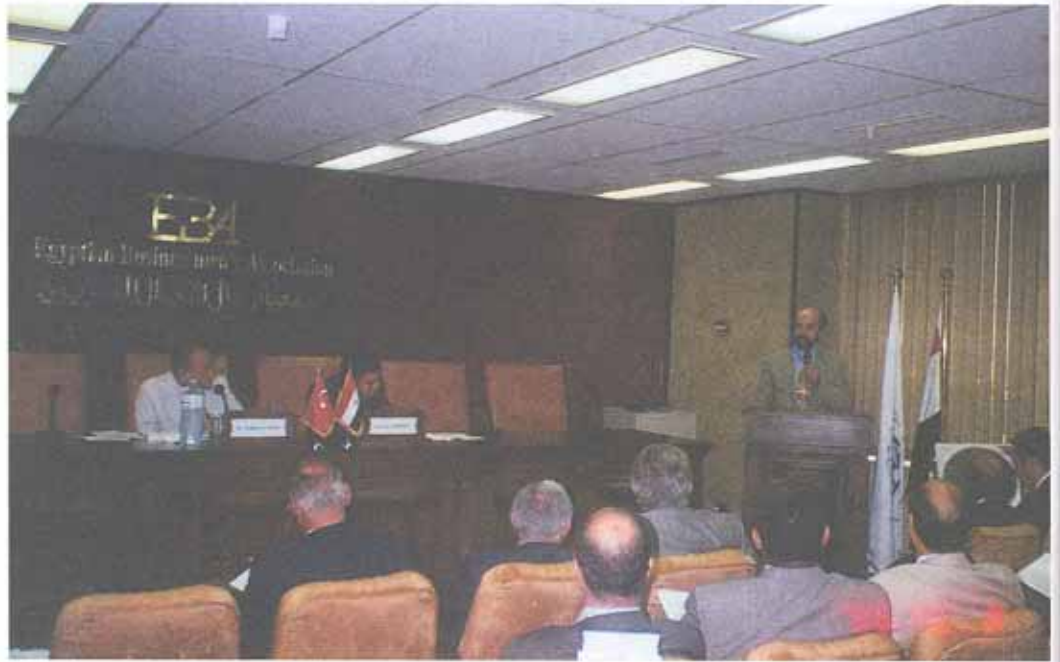

MÜSİAD

AFRİKA İŞ GEZİSİ

12

nı Derneğin Başkan Yardımcısı Ali Gamal El Nazer ile Dış Ticaret Müsteşar Yardımcısı Bülent Şahinalp yaptı. Toplantıda Mısır ve Türkiye'nin ticari ilişkilerinin geliştirilmesi ve iki ülkenin ekonomik potansiyeli hakkında karşılıklı görüş alışverişinde bulunuldu. 400 kadar üyesi olan Mısır İşadamları Derneği'nden üyelerin katılımı ise yeterli sürenin olmayışı nedeni ile düşüktü. Halbuki 3 yıl önce MÜSİAD'ın 55 kişilik Kahire ziyaretinde, 350 kadar Mısırlı işadamlarının katıldığı bir toplantı düzenlenmiş ve önemli bağlantıların yapıldığı Workshop düzenlenmişti.

Mısır İşadamları Derneği ziyaret edildi

Mısır İşadamları Derneği'nde düzenlenen toplantıya MÜSİAD Genel Başkanı Erol Yazar Türk İşadamları adına bir konuşma yaptı. Türkiye'yi ve Türk işadamları faaliyetleri ve hedefleri hakkında bilgi verilen konuşmada, Mısır ile olan ilişkilerimizin geliştirilmesinde engel teşkil eden psikolojik ve fiziksel bariyerlerin kaldırılması gerektiği söylendi. İşadamlarının daha yakın ve güçlü ilişkiler kurabilmesi için hükümetlerin yolu açması gerektiği, Başbakanın Mısır'a yapmış olduğu gezi ile iki tarafın işdünyasına büyük katkı sağladığı ifade edildi.

Toplantıdan sonra işadamlarımız Mısır'lı işadamları ile "Workshop" yaparak sektörel konularda fikir alışverişinde bulundu. Türk işadamları heyetinin onuruna verilen yemekten sonra, işadamlarımız daha önceden ayarlamış olduğu görüşmelerde bulunmak üzere ayrıldılar.

Gezinin ikinci gününde MÜSİAD heyeti, Genel Başkanı Erol Yazar başkanlığında Hotel Semiramis'de işadamları, basın mensupları ve akademisyenlerle bir tanışma ve değerlendirme toplantısı yaptı. Farklı işkollarını temsil eden işadamları birbirlerini tanıma ve bilgi alışverişinde bulundular. Toplantıya Eğitim çalışmalarını İstanbul'da tamamlamış Dr. Muhammed Harb de katıldı. Dr. Harb Kahire'de Türk Düyası Araştırmaları Merkezi'nin başkanlığını yürütmekte ve İskenderiye'de MÜSİAD'ın kardeş kuruluşunu kurma çalışmalarına başkanlık yapmakta.

Dr. Harb Mısır halkı ve diğer Arap Halkları tarihi geçmişi nedeni ile Türkiye'ye umut ve muhabbetle bakmakta olduğunu ancak iki ülkenn ders kitaplarında birbirlerine karşı çok yanlış ve üzücü ifadelerin yer aldığını belirtti. "Aslında bu bilgiler tamamen asılsız; yabancı mihrakların soktuğu bilgilerdir; Biz Türkiye'ye çok derin bağlarla bağlıyız, ben hepinizden çok İstanbul hayranıyım; medeniyetiniz unutulamayacak kadar büyüktür" sözleri ile Dr. Harb toplantımıza renk kattı.

Tarihi piramitler gezildi

4 Ekim Cuma günü heyetimiz bazı manevi mekanları tarihi yerleri ve Piramitleri gezdikten sonra, Cuma namazını Medine-tül-Nasr'daki Raşdan Camii'nde eda ederek Kahire'den uçakla Tunus'un Cerbe adasına doğru hareket etti.

LİBYA GEZİSİ

(4-6 EKİM 1996)

TEMEL BİLGİLER:

Resmi adı	: Libya Arap Halk Sosyalist Büyük Cemahiriyesi
Yüzölçümü	: 1.757.540 km ²
Başkenti	: Trablus
Diğer şehirleri	: Bengazi, Misurata, Zuwarah, Al Khums, Sebha
En yüksek noktası	: Jebel El Uweinat (1934 m)
En alçak noktası	: Al Sabkhab Kahiran (-42 m)
Sömürge oluşu	: 1911/İtalyan Sömürgesi
Bağımsızlık tarihi	: Aralık 1951
Yönetim biçimi	: İslam Arap Sosyalist devleti. Cemahiriye sistemi uygulanır (Lider Kaddafi'nin 3. Evrensel Teorisine (Yeşil Kitap) göre Cemahiriyet sistemi kapsamında, Libya Hükümeti bir Genel Halk Komitesi Sekreteri (Başbakan) ve Genel Halk Komiteleri Sekreterlerinden (Bakanlar) oluşmaktadır. Başbakan ve Hükümet Genel Halk kongresi (Parlamento) tarafından oylamayla seçilmektedir.
Devlet Başkanı	: Devrim Lideri sıfatıyla Muammer Kaddafi
Nüfus	: 5.500.000
Nüfus artış hızı	: % 3,08
Nüfus yoğunluğu	: 2,5 kişi/km ²
Etnik Gruplar	: Berberi Arap (%97), Tuareg, Türk Zenci (%3)
Şehirleşme oranı	: %70
Dil	: Arapça (resmi), İtalyanca, İngilizce
Din	: %97 Sünni Müslüman (Libya'da mehepçiliğe resmen izin verilmektedir. Bununla beraber, fiiliyatta katı kurallara bağlı olmayan geleneksel maliki mezhebi caridir.)
Ortalama yaşam	: 56 (erkek), 59 (kadın)
Okuma-yazma oranı	: %55
Para Birimi ve paritesi	: LD, (Ekim 1994'den itibaren çifte kur uygulanmaktadır) Resmi kur: 1 ABD \$ = 0.310 LD Tüketim mallarına uygulanan kur: 1 ABD \$ = 1 LD
GSYİH	: 23 milyar \$
Kişi başına GSYİH	: 4.700 \$
Petrol rezervi	: Kanıtlanmış: 22,8 milyar varil Kanıtlanmamış: 45-50 milyar varil

Petrol üretimi	: 1.39 milyon varil/gün (1995)
Petrol ihracatı	: 6.9 milyar \$ (1995)
Doğalgaz rezervi	: 1.3 trilyon m3
Doğal gaz üretimi	: 15 milyar m3 (1995)
Doğal gaz ihracatı	: 1,8 milyar m3 (1995)
İhracat	: 7.3 milyar \$ (1995)
İthalat	: 6.28 milyar \$ (1995)
Başlıca ticaret ortakları	: İtalya, Fransa, Almanya, İngiltere, İspanya, Türkiye, Yunanistan, Tunus
Başlıca ihracat kalemleri	: Petrol (% 96)
Başlıca ithalat kalemleri	: Makina ve elektrikli aletler, taşımacılık donanımı, gıda maddeleri, canlı hayvan, giyim eşyaları, kimyasal maddeler

LİBYA

Libya'nın hava sahası Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 27 Mart 1992 tarih ve 748 sayılı Ambargo kararı nedeni ile kapalı. Dolayısı ile yurtdışından gelen uçaklar Tunus'un Cerbe Adasına gidiyor, buradan da Libya'nın başkenti Trablus'a 4-5 saatlik karayolu yolculuğu yapıyor.

Ambargo nedeni ile Mısır ile Libya arası 1 saatlik mesafe olmasına rağmen 3 saatlik (Kahire-Girit Adasının güneyi- Sicilya Adası-Cerbe çizgisini yaparak) uçak yolculuğundan sonra Tunus'un Cerbe adasına ulaşıldı. Heyetimiz Havaalanında Cerbe Valisi ile Tunus Enformasyon Müdürü ve Libya Protokol Müdürü tarafından küçük bir askeri törenle karşılandı. Konvoy halinde 4 saatlik bir karayolculuğuna müteakip Trablus'a ulaşan heyet, Libya Başbakanı Kadut tarafından resmi törenle karşılandı.

Libya topraklarının yüzölçümü neredeyse Türkiye'nin iki katı kadar. Libya'nın Güneyi tamamı ile çöl, Kuzeyde sahil kesiminde ise 30-50 km genişliğinde tarımsal ekime uygun yeşil şerit uzanmaktadır. Akarsu ve Ormanları bulunmamaktadır. Ziraî sulamalar, ise genellikle yeraltı suları ile yapılmaktadır. Çölde fosil su kaynakları bulunmakta bazen yeryüzüne yakınlaşmakta bazen de yerin üstüne çıkarak vahaların oluşumuna katkı sağlamaktadır. Bu vahalarda ziraat bile yapılmaktadır.

Halkın % 80'i 50-100 km derinliğindeki sahil kesimine yerleşmiş olup, bu bölgelerde nüfus yoğunluğu kilometrekarede 50 kişiye ulaşırken, diğer bölgelerde bu oran bir kişiye inmektedir. Nüfusun % 67'si Trablus, Bingazi, Misurata, Homs,

Zaviye ve Sepha gibi başlıca şehirlerde toplanmıştır. Şehirlerde nüfus artış hızının ülke ortalamasının (% 3.7) iki katına yaklaştığı tahmin edilmektedir. Ortalama yaşam süresi erkeklerde 62.12 kadınlarda ise 66.57 senedir. Kadın başına düşen ortalama çocuk sayısı ise 6.32'dir. (1995 tahmini). 15 yaş üzeri nüfusun okuma yazma oranı % 60 (1984) olup, bu oran erkeklerde % 74'ü bulmakta, kadınlarda ise % 50'ye düşmektedir. Libya'da, ayrıca 600.000'i Mısırlı, 450.000'i Çadlı, 300.000'i Sudanlı, 100.000' Nijeryalı, 40.000'i Tunuslu, olmak üzere yaklaşık 1,5 Milyon yabancı yaşamaktadır.

Libya'nın başkenti Trablus. (Solda T.C. büyükelçiliğimiz)

LİBYANIN KISA TARİHİ

16. yüzyılın başlarında Trablus İspanyol hakimiyeti altına girmiştir. Trablus'tan kaçan Müslüman halk Osmanlı yönetimi altına girmek istemiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun gönderdiği Beylerbeyi Trablus'u Osmanlı egemenliği altına almak için otuz yıl mücadele etmiştir. Trablus 1551'de Turgut Reis tarafından Osmanlı hakimiyeti altına alınmıştır. Bir süre Karamanlı ailesinin yönetiminde nisbi bir özerkliğe sahip olan Trablus 1835'te doğrudan Osmanlı İmparatorluğu'na bağlanmıştır. Trablus üzerindeki Osmanlı İmparatorluğu egemenliği 1911-1912 Trablus savaşını müteakip Uşi Anlaşması ile sona ermiştir.

1911'de İtalya Trablus'u işgal etmiş, bölge 1934'te İtalyan sömürgeci statüsü almış, II. Dünya savaşı sonrasında da İngiliz Fransız kondominyonu olarak yönetilmiştir.

Libya 1951'de bağımsızlığını kazanmış ve Sunusi Hanedanından Muhammed İdris I Kral olmuştur.

1 Eylül 1969 tarihinde Yüzbaşı Muammer Kaddafi "Birlikçi Hür Subaylar Grubu" ile birlikte yönetimi ele geçirmiştir.

Kaddafi, ülkeyi kendi oluşturduğu "Üçüncü Evrensel Teori" olarak da adlandırılan, içeriği "Yeşil Kitap"ta belirtilen bu ideolojiye göre yönetmektedir. Yeşil Kitaba göre şekillendirilen "Cemahiriye Sistemi"nin temeli hak demokrasisine dayanmakta, düşünme farklılıklarına dayalı siyasal gruplaşmaları reddetmekte, vatandaşların kişisel düşüncelerini doğrudan yönetime katılmaları ile yansıtmalarını öngörmektedir. Ancak, Lider Kaddafi gücü ve yetkisini halka devrettiğini iddia etmesine karşın, sistemde her alandaki politikayı belirleme yetkisini tam ve mutlak anlamıyla elinde bulundurmaktadır.

LIBYA'NIN EKONOMİK DURUMU

Libya petrol üreticisi bir ülkedir. 1951 yılında ihraç etmeye başladığı sülfürü düşük kaliteli petrolü sayesinde ülke bir anda zengin bir ülke konumuna gelmiştir. Petrolün tek ihraç maddesi olma özelliği dolayısıyla Libya ekonomisi petrol piyasasındaki dalgalanmalardan anında etkilenmektedir. Petrol gelirini ekonomide olumlu bir biçimde kullanan Kaddafi rejimi ülkede büyük altyapı yatırımlarını gerçekleştirmiştir.

Libya'nın kesin rakamları olmamakla birlikte 4 milyon kendi halkı 1,5 milyon da yabancılardan oluşan 5,5 milyonluk nüfusu olduğu tahmin edilmektedir. Ülke 10 yıl öncesine kadar kişi başına gelir bakımından zengin İslam ülkeleri arasında gösterilirken, ambargo nedeniyle ham petrol ihracatının çok düşmesi, hem de petrolünü ancak çok düşük fiyatlardan satabilmesi nedeniyle ülkenin ve halkın geliri ve satınalma gücü çok düşmüş durumdadır. 80'li yıllarda kişi başına düşen petrol geliri 9500 dolarken, bugün 1500 dolar civarındadır. Aslında reel olarak bu rakamda halkın gelir seviyesinin çok üzerindedir. Ortalama Libya vatandaşının aylık maaşı 300-400 Dinar civarında olup, resmi kurda 100 ABD Dolarına eşittir.

Libya'nın para birimi Libya Dinarıdır. Resmi döviz kurunda 1 Libya Dinarı= 3 ABD Dolarına eşitken, serbest piyasada 1 ABD Doları= 3.5 Libya Dinarı'na teka-

bül etmektedir. Yani yaklaşık 10 misli kadar karaborsa ile resmi kur arasında fark bulunmaktadır.

Libya'da ithalat iki türlü yapılabilir: Devlet ihaleleri yolu ile Milli Tedarik Şirketi çok büyük miktarlarda alımlar yapıyor. İthalatta ikinci yol ise firmaların küçük çapta sadece kendi tüketimleri için yapmış oldukları dış alımlar. Libya'da toptan ithalat yasaklanmış. Yasak olmasına rağmen herkes karaborsadan dolar temin ederek yurtdışına gidebilmekte, malı peşin olarak ya da Dubai, Londra veya İsviçre'deki araçlar vasıtası ile yapabilmektedir. Diğer bir alternatif de Tunus üzerinden yapılmasıdır, ancak gümrüklerdeki uygulamalar nedeni ile yoğun dış alımlar yapılmamaktadır.

Libya'nın 70 milyon ton civarında ham petrol üretimi bulunmakta, bunun 7-8 milyon tonu iç tüketimine gitmektedir. Son yıllarda yıllık petrol ve petrol ürünleri ihracatı 6-8 milyar ABD doları olurken, 1996 yılı için 10 milyar ABD doları olacağı tahmin edilmekte. Ambargo döneminden önce yıllık ihracatları 22 milyar ABD doları mertebelerine kadar ulaşmış. Bugün ambargonun etkisi ve dünyadan tecrit edilmesinin getirdiği sıkıntılar bulunmakta.

Libya, yaş sebze ihtiyacının tamamını kendisi karşılıyor. Meyve ihtiyacının ise %95'ini karşılıyor. Hayvancılık sektöründe yine kendi tüketimine yetecek düzeyde. Libya'da yıllık kişi başına düşen et miktarı 50 kg civarında. Hububatı ise devlet kanalı ile yoğun bir şekilde ithal etmekte.

Sanayi yok denecek kadar az. Petrokimya sanayisi bulunmakta. Demirçelik, çimento gibi kendi tüketimlerini karşılayacak türde sanayileri bulunmakta.

Çeşitli sanayi kollarında 10 milyar ABD dolarına varan yatırımları olmasına rağmen atıl olarak durmaktadır. Çoğunluğu silah sanayi ile ilgili sektörler. Diğer taraftan 1 milyonun üzerinde araba sayısının olması ve genelde arabaların yaşlarının yüksek olması nedeni ile oto tamir endüstrileri bulunmakta. Oto yan sanayi ürünleri ve oto tamir sektörü için cazip bir pazar.

Massey Ferguson Traktörü'nün parçaları İran'dan gelmekte ve Libya'da sadece montajı yapılmakta. Libya hemen hemen her sanayi dalına yatırım yapmış ancak ya üretimi devam ettirmemiş ya da çok eski teknolojiyi yenileyemeden işletmiş.

Libya'dan dış ülkelere devamlı olarak bir beyin göçünün olduğu söylenmekte. Bunun temel nedeni yabancı mühendis, doktor ya da uzmanlar maaşlarını dolar cinsinden alırken Libyalılar, Libya Dinarı cinsinden alıyor. 10 misli karaborsa kurunun olması dolar cinsi maaşı avantajlı kılmakta.

1995 YILI TAHMİNİ İTHALATI*

Mallar	Kıymet (Milyon \$)	Geldikleri Ülkeler	İthalatçı Türü
Kullanılmış Araba	200		Özel Sektör
Yeni Araba	20	G. Kore, Almanya, Fransa	Ekseriyeti Devlet
Oto Yedek Parçası	200	Japonya, Almanya, İtalya, Fransa, Türkiye	Özel Sektör
Elektriksiz Makineler	1.000	Almanya, Diğer Avrupa Ülkeleri ve ABD (Amerikan malları petrol istihracında kullanılan makineler olup korsan araçlardan temin edilmektedir.	Devlet ve Yabancı Şirketler
Elektrikli Makineler, Ev Aletleri ve Bunların Parçaları	350	İtalya, Almanya, İspanya, Hong Kong, Türkiye, Fransa	Devlet ve Özel Sektör
Elektriksiz Ev Aletleri ve Gereçleri	150	İtalya, Türkiye, Tunus, Mısır	Özel Sektör
Elektronik Aletler ve Parçaları	30	G. Kore, Hollanda, Japonya	Ekseriyetle Devlet
Tıbbi Araç. Gereç, Malzeme	100	Almanya, İtalya, ABD	Devlet
İlaç	200	Almanya, İngiltere, Belçika, İsviçre	Devlet
Oto Lastiği	50	G. Kore, Japonya	Özel Sektör
Akümülatör	15	G. Kore	Özel Sektör
Eğitim Araç ve Malzemeleri	20	İtalya	Devlet ve Özel Sektör
Plastik Eşya	20	İtalya	Özel Sektör
Temizlik Maddeleri	50	İtalya, Almanya, Fas, Türkiye	Özel Sektör ve Devlet
Kimyasal Maddeler	300	İtalya, Almanya, Türkiye	Devlet
Demir-Çelik Ürünleri (Boru)	300	İtalya, Türkiye, Almanya	Özel Sektör ve Yabancı Firmalar
Zenginleştirilmiş Demir Cevheri	100	Tespit Edilmedi	Devlet
Kereste Tomruk	200	Avusturya, İspanya	Devlet, Özel Sektör ve Yabancı Firmalar

MÜSİAD

20

AFRİKA İŞ GEZİSİ

Diğer İnşaat	200	İtalya, Mısır, Türkiye	Devlet, Özel Sektör
Malzemeleri			ve Yabancı Firmalar
Mobiya	50	İtalya, Mısır, Tunus	Özel Sektör
Un ve Buğday	250	Türkiye, İtalya	Devlet
Yem ve Yem	300	İtalya	Devlet
Hammaddesi			
Et ve Canlı Hayvan	100	İtalya, Bulgaristan, Türkiye	Devlet
Nebati Yağ	100	Türkiye, Yunanistan, İspanya	Devlet
Şeker	70	Küba, Brezilya	Devlet
Çay	30	Srilanka, Hindistan, Çin	Devlet
Pirinç	50	Çin	Devlet
Meyve	100	Güney Amerika Ülkeleri, Fransa	Devlet
Süt Ürünleri	100	Hollanda, İtalya, İngiltere	Devlet
Baklagiller	50	Türkiye, Suriye, İran, Fas	Devlet ve Özel
			Sektör
Salça	20	Türkiye, Yunanistan, Çin	Devlet
Çikolata, Bisküvi,	20	Türkiye, İtalya, Almanya,	Özel Sektör
Gofret, vs.		İngiltere	
Tekstil ve Giyim Eşyası	500	Türkiye, İtalya, Suriye, Tunus,	Ekseriyeti Özel
		Lübnan, Tayvan, Endonezya,	Sektör, Az Miktarda
		Hong Kong, Mısır, Güney Kore,	Devlet
		Tayland, Fas	

Libya'nın 1995 yılındaki ithalatına ait bu tahminler bu ülkenin nüfusu, milli hasılası, gelir dağılımı, alışkanlıkları, takip ettiği ekonomik politika, gözlemlerimiz ve önceki yıllara ait bazı istatistiklere dayanılarak yapılmıştır. Bu tahmini bilgiler, ciddi yanlışla payları mümkün olmakla birlikte, kabaca da olsa bir kanaat sahibi olmanın faydalı olacağı düşüncesiyle hazırlanmıştır.

Sağlık ve eğitim hizmetleri Türkiye'ye oranla çok üst kalitede olmasa da yaygın ve sıkıntısız hizmet sunabilmekte.

Devlet makarna, un, bakliyat, vs. gibi temel ihtiyaçları ithal ediyor, sübvans ederek düşük fiyatlardan halka satıyor. Libya'da aç-açık, evsiz-barksız insan yok. Ulaştırma ağı dünya standartlarının üzerinde ve herkesin eski de olsa bir arabası var. Ancak, bunların dışında herhangi bir ürünün almaya gücü yok.

Libya, kendisine çok yakın ülkelerden çok rakip ülkeleri ile ticari ilişki kurmakta. Bu ülkeye en fazla ihracat yapan ülkeler İtalya, Almanya ve Fransa. İtalya'nın 40 yıllık Libya işgaline karşı yönetim sık sık çok ağır eleştirilerde bulunmasına rağmen dış alımlarını İtalya'da yapmaktadır.

Libya'nın açmış olduğu ihalelere katılmak için uzun ve birikimli bir sürecin tamamlanması gerekir. Sık sık bu ülkeye gidip iyi ilişkiler kurmak ve büro açarak yerleşik olmak gerekir. Ticari ilişkilerin geliştirilmesinde kontakların kurulması ve taleplerin takibi yanında, özel sektör alımlarını takip etmek için Avrupa ve diğer ülkelerde yerleşik Libya'lı işadamları ile de ilişki içine girmenin yararlı olduğu çeşitli firmalar tarafından belirtilmektedir.

TÜRKİYE İLE TİCARET

Türkiye'nin Libya'ya İhracatı: Libya'ya ihracatımız son yıllarda resmi istatistiklerimize göre yıllık 220-250 milyon \$ civarındadır. Bu rakam 1995 yılında 238 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. İstatistiklere yansımayanlar da dikkate alındığında ihracatımızın yıllık 300 milyon \$ civarında olduğu sanılmaktadır. İhracatımızın yaklaşık %45'i devlet kuruluşlarına yapılan satışlardan, %45'i özel alıcılara yapılan satışlardan ve %10 kadarı da müteahhit firmalarımıza yapılan satışlardan oluşmaktadır.

1995 yılında Devlet Kuruluşlarına yapılan satışlarda yemeklik yağ (59 milyon \$), canlı hayvan (26 milyon \$), un (11 milyon \$), ve salça (3,8 milyon \$) önemli kalemler arasındadır.

Özel firmalara satışlarda ise tekstil ve giyim eşyası (70-80 milyon \$), cam (20 milyon \$, Mısır üzerinden geliyor) ve temizlik maddeleri (5 milyon \$) önemli bir yer tutmaktadır.

Libya'da muhtelif malların tedarikiyle görevli ihtisaslaşmış ithalatçı devlet kuruluşları mevcuttur. Bu kuruluşlar ihale ile mal almakta ve ihalelere önceden kaydını yaptırmış firmalar çağrılmaktadır. Bu konuda daha ayrıntılı bilgi önceki bölümde verilmiştir.

Önce de anlatıldığı gibi Libya toptan satışa ve büyük çaplı ithalata karşı fazla sıcak yaklaşmamaktadır. Bu sebeple tanınmış özel ithalatçılar yoktur. Türkiye'den mal alan özel firmalar çok zaman Türkiye'ye gitmekte, tanıdığı ve güvendiği bir satıcıya ödeme yapmakta ve satıcı malı bir aracı ile Libya'ya göndermektedir. Bazan da ihracatçılarımız mallarını Libya'da güvendikleri bir aracıya göndermekte, sonra da Libya'ya gelip bu aracından mal alınarak muhtelif alıcılara satılmaktadır. Bazan alıcıların ve satıcıların dolandırıldığı görüldüğü gibi geç sevkiyattan kaynaklanan şikayetler de duyulmaktadır.

Türkiye'nin Libya'ya İhracatı (1.000 \$)

	1991		1992		1993		1994		1995	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
Canlı Hayvan	-	-	-	-	20.355	8	-	-	26.051	10,9
Baklagiller	3.653	1,5	354	0	1.195	1	3.797	2	8.458	3,5
Meyveler	5.262	2	3.286	1	7.484	3	4.232	2	2.261	0,9
Hububat	8.802	4	12.790	5	30	0	27	0	0	0
Un ve Diğer Değirmencilik Ürünleri	9.422	1	11.666	5	10.728	4	14.453	8	11.002	4,6
Bitkisel Yağlar	88.630	37	111.686	45	94.150	38	47.142	26	59.565	25
Şeker ve Şekerli Ürünler	153	0	156	0	178	0	10.285	6	572	0,2
Kakaolu Ürünler ve Bisküvi	94	0	300	0	467	0	946	1	1.980	0,8
Salça	8.576	4	16.129	7	5.293	2	9.887	6	3.804	1,6
Ekmekeçi Mayası ve Kabartma Tozları	7	0,00	3.267	1	462	0	614	0	908	0,4
Yem Hammaddesi ve Yem	2.137	1	290	0	578	0	3.315	2	6.136	2,6
Çimento ve Taşocaklığı Ürünleri	931	0	200	0	772	0	1.426	1	2.633	1,1
Kimya Sanayi Ürünleri	7.425	3	7.429	3	12.541	5	6.774	4	5.680	2,4
Lastik ve Plastik Ürünler	1.495	1	3.582	2	2.917	1	1.961	1	1.795	0,8
Deri Sanayi Mamulleri	204	0	82	0	290	0	48	0	749	0,3
Kereste ve Orman Ürünleri	641	0	1.646	0,67	1.497	1	1.383	1	1.279	0,5
Kağıt	6.314	3	4.350	2	682	0	2.194	1	636	0,3
Tekstil ve Giyim Eşyası	27.140	11	28.029	11	39.979	16	41.542	23	51.185	21,5
Ayakkabı	1.163	1	406	0	2.197	1	354	0	462	0,2
Cam, Seramik, Tuğla, Kiremit Sanayi Mamulleri	6.441	3	4.778	2	6.927	3	4.081	2	2.030	0,9
Demir Çelik	33.306	14	12.668	5	13.243	5	5.015	34,995	2,1	
Demir Dışı Metaller	2.346	1	5.482	2	1.504	1	2.280	1	2.564	1,1
Madeni Eşya Sanayi Mamülleri	660	0	1.146	1	914	0	879	1	2.821	1,2
Makineleş	8.841	4	11.661	5	15.710	6,38	13.985	8	14.485	6,01
Beyaz Eşya ve Diğer Elektrikli Ev Aletleri	2.560	1	2.269	0,92	1.719	1	1.299	1	1.142	0,5
Taşıt Araçları ve Parçaları	2.793	1	1.024	0	1.758	1	854	1	10.250	4,3
Mobilyalar	2.042	1	3.500	1	2.233	1	230	0	156	0,1
Diğerleri	3.531	2	2.108	1	1.466	1	462	0	14.716	6,18
TOPLAM	237.476	100	245.844	100	246.152	100	179.339	100	238.315	100

Türkiye'nin Libya'dan İthalatı: Türkiye Libya petrolünün sürekli alıcılarından biridir. Türkiye petrol ihtiyacının yaklaşık %10'u Libya'dan temin edilmektedir. PVC, yün, gübre ve deri diğer ithal ettiğimiz mallar arasındadır. Petrol dışındaki malların ihracı istikrarsız olup bu malları almak isteyenlerin de Libya'ya kadar gelerek bazı yakın ilişkiler tesis etmeleri gerekmektedir.

B-Yıllar İtibariyle Dış Ticaret

Libya'nın Ükelere Göre İhracatı (Milyon \$)

Ülkeler	1990		1991		1992		1993		1994	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
İtalya	4.585	40,4	4.431	43,4	3.843	38,5	3.545	46,2	3.291	44,8
Almanya	2.122	18,7	2.133	20,9	1.878	18,8	1.588	20,7	Belli Değil	Belli Değil
İspanya	1.124	9,9	1.246	12,2	1.338	13,4	968	12,6	1.000	13,6
İngiltere	284	2,5	195	1,9	265	2,7	200	2,6	Belli Değil	Belli Değil
Fransa	738	6,5	833	8,2	687	6,9	448	5,8	Belli Değil	Belli Değil
Türkiye	487	4,3	281	2,8	445	4,5	131	1,7	320	4,3
Diğerleri	2.010	17,7	1.081	10,6	1.514	15,2	800	10,4	Belli Değil	Belli Değil
Toplam	11.350,0	100,0	10.200	100,0	9.970	100,0	7.680	100,0	7.340	100,0

Kaynak: İspanya ve İtalya ile ilgili 1993 ve 1994 yılına ilişkin rakamlar ilgili Ülkelerin Libya'daki elçilik görevlilerinden, Türkiye ile ilgili rakamlar resmi istatistiklerimizden ve diğer rakamlar The Economist dergisinden alınmıştır.

Libya'nın Ükelere Göre İthalatı (Milyon \$)

Ülkeler	1990		1991		1992		1993		1994	
	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%	Değer	%
İtalya	1.637	21,6	1.967	24,9	1.758	21,7	1.916	23,2	2.512	40,0
Almanya	1.137	15,0	1.003	12,7	1.280	15,8	1.305	15,8	1.256	20,0
İngiltere	652	8,6	648	8,2	617	7,6	702	8,5	628	10,0
Fransa	569	7,5	490	6,2	486	6,0	686	7,3	314	5,0
Türkiye	318	4,2	340	4,3	389	4,8	462	5,6	254	4,0
Diğerleri	3.267	43,1	3.460	43,7	3.570	44,1	3.189	38,6	1.316	21,0
Toplam	7.580	100,0	7.900	100,0	8.10	100	8.260	100,0	6.280	100,0

Kaynak: 1994 Yılı dışındaki rakamlar The Economist'ten alınmıştır. 1994 yılına ilişkin toplam ithalat rakamı The Economist'ten alınmakla birlikte, bu rakamı ülkelere dağılımı Müşavirliğimizin gözlemlere dayalı tahminleridir. Müşavirliğimizin tahminlerine göre İtalya ve Almanya'nın payı 1994'te sırasıyla %40 e %20 olup öncesi yıllarda da aynı olduğu sanılmaktadır.

LİBYA'DA ZİYARET VE GÖZLEMLER

Cerbe adasına indikten sonra konvoylar ile Libya sınırına doğru, oradan da baş kent Trablus'a hareket edildi. Ada denince akla hemen deniz ulaşımını çağrıştırıyor. Bu adanın ana kara parçasına yakınlığı ve sığ olması nedeni ile, deniz yoluyla ulaşarak karayolu bağlantısı sağlanmış.

5 saatlik karayolu yolculuğundan sonra Libya'nın Başkenti Trablus'a varıldı. Resmi heyet için devlet misafirhanesinde güzel bir tören yapılırken, işadamlarından oluşan heyetle Büyükelçiliğimizin hemen yanındaki Mahari Oteline yerleşti. Ertesi günü resmi görüşmeler başlatılırken, Ticaret Müşavirimiz'in daveti üzerine işadamları T.C. Büyükelçiliği'nde brifinge katıldı.

Detaylı ticarî ve-ekonomik bilgilerin yanısıra, Libya pazarında tecrübesi olan müteahhit ve işadamlarımızın açıklamaları ile, heyetimiz yararlı bir toplantıya katılma imkanı bulmuş oldu.

Öğleye kadar serbest görüşmeler ve ziyaretler yapıldıktan sonra, bir grup MÜSİAD heyeti Genel Başkanımız Erol Yazar ile birlikte, Trablus'un merkezinde bulunan Turgut Reis Türbesi ziyaret etti. Şanlı ecdadımızın torunları olarak kabri başında Akdeniz'in Fatih Turgut Reis'i anarak ruhuna ikramda bulunmak gezimizin mana alemine önemli bir katkı sağladı.

MÜSİAD heyeti Turgut Reis'in türbesini ziyaret etti

Öğleden sonra, Başbakan, mensupları ve bir grub işadamları Sirt'e uçak ile giderek Devlet Başkanı Muammer Kaddafi'nin toplantısına katıldı.

Geriye kalan işadamları ile Otel Mahari'de Libya'nın dış alımlarından sorumlu Mebruk Tuveycir ve Müteahhitlik hizmetlerinden sorumlu Salah Eddin A. Bughara ile bir toplantı yapıldı. Libya gezisinin önemli sonuçlarını ortaya koyan toplantıda Libya'nın Türkiye ile ticari ilişkilerinde yeni bir dönemin başladığı, köklü tarihi bağlarla bağlı iki halkın birbirine daha da yakınlaşması için her türlü girişimi yapmaya hazır oldukları ifade edildi. Türk işadamlarımıza çağrı yapılarak daha sık Libya'ya gelerek ortaklıkların kurulması, yatırım ve ticari konularının beraber yürütülmesi istendi.

Turgut Reis'in türbesinin bulunduğu cami

Bundan sonra Libya'nın açacağı toplu konut ihalelerinde Türk müteahhitlerine öncelik tanınacağı sözünü veren Libya'lılara karşı işadamlarımız da kendilerini tanıttı ve bu konuda aynı doğrultuda karşılıklı yakınlaşmanın sağlanacağını belirtti.

Ertesi günü, sabah kahvaltısından sonra, Mahari Otelinden ayrılarak Devlet Konukevine gidildi. Burada, iki ülkenin Başbakan'larının yapacağı imza töreni için bekleme salonuna alındı. Bir gün önce Sirt'te Başbakanımızın Libya Lideri Kaddafi'nin ziyaretinde sarfedilen sözlerin geri alınmasına, anlaşma metninin değiştirilerek Türk heyetinin hassas noktalardaki isteklerin yerine getirilmesine yönelik müzakerelerin devam etmesi nedeni ile heyet gecenin geç saatlerine kadar Devlet Konukevinde beklemek zorunda kaldı.

Uzun süren beklemeleden sonra işadamlarını götürmek üzere bir otobüs saat 21:00'da Cerbe adasına doğru hareket etti. Yorgun ve acıkmış olan işadamları Trablus'un çıkışında küçük bir lokantanın önünde otobüsü durdurarak kızarmış tavuktan oluşan mütevazı bir yemek yiyerek ve adeta günün yorgunluğunu çıkararak Trablus'dan ayrıldı.

Sabah'a doğru 03:00 sularında Cerbe Moteline varan heyetimiz sabah 6:30'a

kadar istirahat etme imkanı buldu. Sabah kahvaltısından sonra beş saat sürecektir olan Nijerya'ya yolculuğu için havaalanına gidildi.

LİBYA GEZİSİNİN SONUÇLARI

Libya, özellikle Türk müteahhitlik şirketleri için yıllarca bir kazanç kapısı olmuştur. Halihazırda Libya'da faaliyet gösteren Türk şirketlerinin üstlendikleri projelerin toplam değeri 2,5 milyar doları bulmaktadır. 1994'te Trablus'ta imzalanan 18. KEK protokolü yıllardır sürüncemede kalan büyük bir sorun olarak ilişkileri zedeleyen müteahhitlerimizin 170 milyon doları bulan alacakları sorununun çözülmesine yönelik bir adım olmakla birlikte, fiiliyatta protokolün gereği yerine getirilmemiştir.

Libya gezisi, ticari görüşmelerin fevkalade başarılı geçtiği, ancak Libya lideri Kaddafi'nin Türkiye'nin Güneydoğusundaki terör sorunu ile ilgili temelsiz, kaba ve kabul edilemez beyanı ile siyasi alanda olumsuz gölgelenen bir gezi olmuştur. 1978'lerden sonra Türkiye'nin ihracata ve dışa açılma hamlesinin, uluslararası müteahhitlik alanında uzmanlaşma tecrübesinin okulu olan Libya ile ticari ilişkilerimizin son yıllarda donuklaşmasını önlemek ve PKK terörü ile ilgili Libya lideri Kaddafi'nin ne kadar yanlış bilgilere sahip olduğunu kendisine öğretmek açısından isabetli bir gezi olmuştur.

Libya, ticari faaliyetlerini İtalya, Fransa, Almanya, İngiltere ve İspanya'dan sonra 5. ülke olarak Türkiye ile yürütmektedir. Geçen yıl Libya'nın 6,28 milyar dolarlık ithalatında Türkiye ancak 238 milyon dolarlık bir paya sahip. Türkiye'nin Libya'dan 1995 yılındaki ithalatı ise 385 milyon dolardır. Bu gezi ile birlikte ticaret hacmimizin 2 milyar \$'a çıkarılması hedeflenmiştir. Libya, toplam dış alımlarının % 50'sini özel sektör ve daha ziyade küçük işletmeler ile yapmaktadır. Küçük işletmeler ile daha yakın temaslar kurarak ticaret hacmimiz geliştirilebilir. Türkiye'den halen Libya'ya yoğun şekilde gıda ürünleri, inşaat malzemeleri ve tekstil ürünleri ihraç edilmektedir.

Libya'nın dış alanından sorumlu Mebruk Tuveycir'in, müteahhitlik işlemlerinden sorumlu Selahaddin A. Bughara'nın, diğer resmi yetkililerin ve şirket yöneticilerinin katıldığı toplantıda Türk işadamlarına verilen en önemli mesaj "Türkiye'nin bu kadar büyük bir heyetle Libya'ya gelmesi bizleri ziyadesi ile onurlandırmıştır, bundan sonra Libya ve Türkiye iş çevreleri için yeni bir dönem başlıyor, ticari faaliyetlerimizde Türk işadamlarımıza daha bir ehemmiyetle yaklaşacağız. Bundan sonra açılacak ihalelerimize gelin, katılın. Ortak sınai ve ticari yatırımlara başlayalım. Fabrikaların kurulmasında veya modernizasyonunda, yedek parça temininde, teknoloji ve know-how transferinde Türk işadamları ve sanayicilerin

den destek bekliyoruz" şeklindeydi.

Türkiye'nin petrol ihtiyaçlarına karşılık, Libya'nın dış alımlarında ve ihalelerinde Türkiye'ye önceliğin tanınacağı müjdesi, bu gezinin ticari olarak amacına ulaştığına dair ilk belirtisi olarak kabul edilebilir.

Libya'nın Türkiye'ye tarihi ve ictimai yakınlığı hala daha devam etmektedir. Ticari faaliyetlerin geliştirilmesine yönelik Türkiye'nin önemli avantajları vardır. Türkiye, bir takım saplantılara girmeksizin Libya'ya ihracatını artırabilir, daha büyük ölçülerde müteahhitlik hizmeti sunabilir.

İki ülke resmi heyetleri arasında gerçekleştirilen görüşmeler esnasında, iki ülke arasındaki ticaret hacminin çeşitlendirilerek artırılması hedeflenmiştir. Türkiye'nin Libya'dan alacağı üre, sıvılaştırılmış doğal gaz, ham petrol, kimyasal malları ve asfalt, Libya'nın Türkiye'den gıda, inşaat malzemeleri, tekstil ürünleri, sinai mamüller, kablo, yarı mamul maddeler, beyaz eşya, transformatörler, makina sanayi ürünleri ve otomobil ithalatı ile karşılıklı olarak toplam asgari 2 milyar Dolar düzeyine çıkartılacağı amaçlanmıştır.

Taraflar ayrıca, enerji, ulaştırma, turizm, kültür alanında işbirliği, teknoloji ve arge işbirliği, sanayi alanında ortak yatırım yapılması ile Libya'daki fabrikaların ortak işletilmesi, iki ülkenin ortak şirketlerinin daha da aktif hale gelmesi, genişlemesine engel teşkil eden hususların giderilmesi görüşülmüştür.

Libya'da müteahhitlik hizmeti sunan çeşitli firmalar 1996 yılının başında tüm siyasi parti liderlerine sektörün genel durumu ve karşılaştıkları sorunlar ile ilgili bilgiler vermişler, Hükümete geldikten sonra Başbakan Erbakan müteahhitleri Ağustos 1996'da çağırarak yabancı ülkelerdeki sorunlarını dinlemiştir.

Libya-Türkiye arasında tüm ekonomik konuları gündemine alan 18. dönem KEK protokolü 18-22 Aralık 1994 tarihlerinde Trablus'ta yapılan ikili görüşmeler sonucunda belirlenmiş ve iki ülke imzalamıştı. Bu protokole göre, müteahhhlik alacakları ödemelerinin, 1995 yılı Ocak ayı başından itibaren başlatılacağı ve biriken tüm alacakların Libya tarafından 3 aylık süre zarfında tamamen ödeneceği Libya taahhüt etmekteydi. Ancak, aradan 2 yıl geçmesine rağmen müteahhitlerimize herhangi bir çözüm getirilememiş, sorunları ile başbaşa bırakılmıştır.

Müteahhitlerimizin Libya'dan alacakları 160 milyon ABD dolarlık miktar ödemeler yapılması için 18. KEK protokolü döneminde Libya hazinesine intikal etmiş olan alacaklardır. Gerçek alacaklar ise (Kaynak: TMB):

– Hazineside bekleyen: 320 milyon ABD doları

- İş bitirilmiş olduğu halde ödenek yokluğu nedeniyle hakedişleri Libya tarafından intikal ettirilmiş olan alacaklar: 300 milyon ABD doları.
- Mukaveleye bağlanmış olan ancak ödemelerin durdurulması nedeniyle devam edilmeyen iş miktarı: 3 milyar ABD doları.
- Müteahhitlerimizin Libya'daki işleri nedeniyle bu ülkede bulundurduğu şantiye tesisleri, makina ve teçhizatları, ihzaratı, değer olarak yaklaşık: 2 milyar ABD doları.

Buna göre müteahhitlerimizin Libya'daki kaynakları ve alacakları yaklaşık: 5 milyar ABD doları'dır.

Libya lideri Kaddafi, Türkiye'nin hassas olduğu konulara temas ederek Libya gezisinde çok sıkıntılı anların yaşanmasına neden olmuştur. Ancak, Başbakan'ın nazik bir üslubla tüm açıklamalarına detaylı yanıt vererek, siyasi skandal çıkarmak yerine suhuletle olayları çözmeye çalışması, en azından ticari ilişkilerimizi zedelenmemesi için yerinde bir tavır olmuştur. Ülkelerin ve halkların dostluğu kişilerin tavırları ile engellenemez, yöneticiler zaman içinde değişir ancak ülkeler yerinde kalır. Libya, 40 yıllık işgali nedeni ile İtalya'ya yönelik çok sert üslupla beyanatlar verir her vesile ile sömürgeciliklerini kınar, ancak, ithalatının % 50'sinden fazlasını yani 3-4 milyar ABD dolarlık kısmını yine bu ülkeden yapar. Türkiye'nin Libya'ya ihracatı sadece 230 milyon ABD doları. Libya'nın, İtalya'dan aldığı ürünlerin yüzde 80'ini Türkiye'den alması mümkün. İlişkilerimizi geliştirerek Libya pastasından daha büyük dilimleri alması için Türkiye'nin önünde hiçbir engel yok aksine avantajı bulunmakta.

Libya'da uzun yıllar iş yapan firmaların birleştiği önemli bir husus var: Hiçbir firma benim Libya'dan alacağım var, benim paramı gaspetti diyemez, Libya yönetimi tüm taahhütlerini tamamı ile yerine getirmekte ancak ödemelerde sadece gecikmeler yaşanmaktadır. Libya, Türkiye'nin müteahhitlik hizmetlerinde kimse nin parasına da el koymamıştır. Libya hükümetinin elinde 4 milyara varan teminat mektupları var, isterse bunları nakde çevirebilecek güce de sahip.

Ayrıca, 70'li yıllardan bu tarafa müteahhitlerimizin Libya'da tecrübe kazanarak uluslararası düzeyde taahhütlere girebilme becerisine kavuşmuştur. Müteahhitlerimizin ilk yıllardaki tecrübe ve birikim yetersizliklerini görmezlikten gelen ve fazlası ile destek sağlayan Libya yönetimi bugüne kadar Türk müteahhitlerine 2 milyar ABD doları'na varan iş imkanları sağlamıştır. Ayrıca, bugün Türk müteahhitleri birçok ülkede toplam 35 milyar dolarlık işleri vardır bunun oluşumuna katkı sağlayan en önemli unsur Libya'daki tecrübedir.

NİJERYA GEZİSİ

(2-8 EKİM 1996)

Nijerya,
Doğa
güzellikleri
ile dolu
bir ülke

Temel Bilgiler

Yüzölçümü	: 923.768 kilometre kare
Nüfus	: 1996 itibariyle nüfusunun 120 milyon olduğu tahmin edilmektedir.
Nüfus Artış Hızı	: % 2,1
Nüfus Yoğunluğu	: Kilometrekareye 124 kişi
Nüfusun Yapısı	: Şehirsel Yerleşme % 36, Kırsal Yerleşme % 64
Başlıca Kentler	: Lagos, Kano, Sokoto, İbadan, Abuja (Başkent)
Resmi Dil	: İngilizce
Başlıca Diller	: Hausa, Yoruba, Igbo
Başlıca Etnik Gruplar	: Hausa, Yoruba, Igbo, Fulani
Nüfusun Dinlere Göre Dağılımı	: % 50 Müslüman, % 35 Hristiyan, % 15 yerel dinler
Ortalama Hayat Süresi	: 52
Okuma Yazma Oranı	: % 55 (1994 rakamı)
Devlet Başkanı	
Silahlı Kuvvetler	
Başkomutanı ve Savunma Bakanı	: Orgeneral Sani Abacha

AFRİKA İŞ GEZİSİ

MÜSİAD

30

Devlet Başkanı Yardımcısı ve Genelkurmay Başkanı	: Korgeneral Oladipo Diya
Dışişleri Bakanı	: Chief Tom Ikimi
GSMH	: 41 milyar dolar
GSMH'nin Sektörel Bazda Dağılımı	: Tarım % 39.2, Petrol % 12.4, Sanayi % 8.3, Ticaret % 12.6
Kişi Başına Düşen Milli Gelir	: 210.- Dolar (1992 yılı sonu itibarıyla)
Yıllık Büyüme Hızı	: 1.3 (1995)
İşsizlik Oranı	: % 3.4 (1992-resmi), % 7.11 (gayri resmi)
Sanayide kapasite kullanımı	: % 37 (1991)
GSMH'da gerçek büyüme hızı	: 2.3 (1995)
GSMH'da sektörel bazda dağılım	: Tarım- % 36.5, İmalat % 1.6, Sanayi % 5.
İhracat	: 11.67 milyar dolar (1995)
İthalat	: 11.37 milyar dolar (1995)
Hizmet	: 5.249 milyar dolar (1992)
Dış Ticaret Dengesi	: 4.47 milyar dolar (1995)
Döviz Rezervleri	: 1.386 milyon dolar (1994)
Bütçe açığı	: 81 milyar Naira
Dış Borçlar	: 32 milyar dolar (1995)
İç Borçlar	: 15.6 milyar dolar (343 milyar Naira)
Borç	: 2 milyar dolar faizden, takriben 1 milyar dolar (44 milyar Naira'dan 21.3 milyar Naira)
Enflasyon Oranı	: % 43,7 (Temmuz 1996 resmi oran)
Para birimi	: Naira (15 Eylül 1996 itibarıyla resmi kur, 1 ABD doları= 82 Naira)
Petrol Üretimi	: Günde 2.04 milyon varil (1995)
İç Petrol Tüketimi	: Günde 280 bin varil
Petrol Rezervleri	: 17 milyar varil
Doğal gaz rezervi	: 3.4 trilyon metre küp
Başlıca ihracat ürünleri	: Petrol (% 98), Kakao, Kauçuk, Palmiye ürünleri, Teneke ve metaller
İhracat Yapılan ülkeler	: ABD, Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere
Başlıca ithalat ürünleri	: Motorlu taşıtlar, Sanayi ürünleri, Makinalar, Kimyasal maddeler, yiyecek ve hayvan, mineral yağları, likit ve sert yağlar
İthalat Ülkeler	: İngiltere, Fransa, Almanya, ABD, Japonya

17 Kasım 1993 tarihinden beri iktidarda bulunan Orgeneral Sani Abacha başkanlığındaki Nijerya askeri yönetimi, ülkede siyasi istikrarı önemli ölçüde sağla-

miş ve sivil yönetime geçiş imkanı hazırlamak amacıyla 27 Haziran 1994 tarihinde çalışmalarına başlayan Ulusal Anayasa Konferansını yeni bir anayasa kaleme almakta görevlendirmiştir. Anılan konferans, redaksiyonunu tamamladığı anayasa taslağını 27 Haziran 1995 tarihinde Devlet Başkanı Abacha'ya sunmuştur. Abacha, 1 Ekim 1995 tarihinde Nijerya bağımsızlık günü dolayısıyla halka hitaben yaptığı konuşmada, evvelce söz vermiş olduğu üzere, demokratik bir rejime geçerek yönetimin sivillere devredilmesini öngören bir geçiş programını kamuoyuna açıklamıştır. Söz konusu program, esas itibarıyla, aşamalı olarak 1998 yılında demokrasiye geçişi öngörmektedir. Demokrasiye geçiş programının açıklanmış olması dış dünya tarafından olumlu bir gelişme olarak nitelendirilmiştir.

Devlet Başkanı, Silahlı Kuvvetler Başkomutanı ve Savunma Bakanı Orgeneral Sani Abacha, Devlet Başkan Yardımcısı ve Genelkurmay Başkanı Korgeneral Oladipo Diya ve Dışişleri Bakanı Tom İkimidir.

Nijerya, batısında Benin Cumhuriyeti, Kuzeyinde Nijer, doğusunda Çad ve Kamerun ve güneyi Gine Körfezi ile çevrili Kara Afrika'nın merkezinde kalan önemli bir ülkedir. Ülke 1 Ekim, 1960'da bağımsızlığına kavuşmuş ve 1963'de Cumhuriyet yönetimine kavuşmuştur. Uzun yıllar İngiltere'nin sömürsünde olan Nijerya'nın başkenti 12 Aralık 1992'de Lagos'dan Abuja şehrine taşınmıştır. Ülkenin diğer başlıca şehirleri Kaduna, Kano, Enugu, Calabar, Benin, Port Harcourt, Ibadan, Maiduguri, Sokoto ve Onitsha. Nijerya'da resmi dil İngilizce ancak 250'nin üzerinde yerel dil bulunmaktadır. Nijerya'da Müslümanlar çoğunlukta, sonra Hristiyanlar geliyor. Yerli dinler azınlıkta. Farklı inançlara mensup Nijeryalı halk güzel bir uyum içinde, herkes birbirine saygılı. Her iki dinin bayramlarında da tatil oluyor.

NIJERYA'NIN EKONOMİSİ

Nijerya'nın toplam doğal gaz ve petrol rezervlerinin 700 milyar ABD doları seviyesinde olduğu ve önümüzdeki 20-30 yıl içinde bunun satışının gerçekleşeceği planlanmaktadır.

60'lı yıllarda, Nijerya yerfıstığı ve yağı ihracatına bağlı bir gelir elde etmekteydi ve toplam ihracatı olan 600 milyon ABD dolarının % 20'si bu ürünlerden oluşmakta idi. Bunun yanında kömür, pamuk ya da palm yağı gibi ürünleri de ihraç etmekteydi. Ancak, petrolün bulunması ile Nijerya ekonomisi bir dönüm noktasına girdi.

1980'li yıllara kadar Nijerya'nın kalkınma oranları hep çift haneli olarak devam etti ancak bu yıllarda dünya'da gelişen durgunluk petrol talebini kısıtı, bu ise Nijerya ekonomisini çok keskin ve olumsuz yönde etkiledi.

1981 yılında ithalat ihracattan fazla olmaya başlayarak hızla dış ticaret açığı vermeye başladı. Bugüne kadar uzanan çeşitli ekonomik ve siyasi belirsizlikler ile Nijerya'nın kalkınma hızı yavaş seyretmektedir. Ancak, yönetim 1994'ten bu tarafa olumlu çalışmalar sergilemektedir.

Ülke ekonomisinin neredeyse tamamı özel sektörün inisiyatifinde olması yabancı yatırımcıların dikkatini çekmektedir. Nijerya'da muazzam pazar potansiyelinin bulunmasına rağmen yatırımlar hızlı bir şekilde gelişmemektedir. Hemen hemen her sahası bakir ve cazip yatırım imkanları ile dolu olan Nijerya tarımsal ürünler ve petrolüne karşılık hemen hemen herşeyi ithal etmekte. Ürünlerini ise genellikle kalkınmış ülkelerden yüksek fiyatlarla almakta.

Doğal kaynaklar cenneti olan Nijerya'da, 20 milyar varil petrol, 350 milyon ton kömür ve yoğun granit rezervlerinin olduğu tahmin edilmekte. Kuzeyinde ve Doğusunda kalay, kolombium ve demir madenleri bulunmakta.

Bütün bu kaynaklara ulaşmak için teknik ve mali yetersizlikler bulunmaktadır. Doğal kaynakların işletilmesine ve dünya'ya sunulmasında Batılı ülkeler bir hayli mesafeler kaydetmişler bunun karşılığında da ürün satmasını başarmışlar. Ancak, siyasi belirsizlikler ve askeri rejim bahane edilerek yatırımları durma noktasına gelmiştir.

Nijerya'nın diğer bir ekonomik avantajı bölge ülkelere nüfuzunun olmasıdır. Orta Afrika'nın Amerikası olarak tabir edilen Nijerya etrafındaki ülkelere ürün sürmektedir.

Nijerya ayrıca Togo, Fil Dişi, Gana, Gambia, Zeryon, Senegambia, Gabon ve Benin Cumhuriyeti ile bölgesel ticari anlaşma yaparak ECOWAS'ın içinde yer almıştır.

Türkiye-Nijerya Ekonomik İlişkileri

İki ülke arasındaki ekonomik ilişkiler 1982 tarihli Ticaret Anlaşması ve 1986 tarihli Ekonomik, Bilimsel ve Teknik İşbirliği Anlaşması çerçevesinde yürütülmektedir.

Nijerya'da halen faaliyet gösteren tek Türk şirketi Netaş'tır.

Türkiye ile Nijerya arasında son iki yıldaki ticarete ait rakamlar aşağıda sunulmuştur:

Yıllar	İhracat	İthalat
1994	6.549.000 \$	6.479.000 \$
1995	13.214.000 \$	7.651.000 \$

Nijerya'ya yönelik belli başlı ihrac kalemlerimiz şunlardır: Bitkisel yağlar, gliserin, bisküviler, sodyum sülfat, sodyum karbonat, sabun, dış lastikler, giyim eşyası, ayakkabı, motorlu taşıt aksamı, buzdolapları, dokuma tezgahı aksamı, metal işleme ve kesme makinaları, ziraat aletleri, rulmanlar, ilaç, telefon ve telgraf cihazlarına ait aksam, inşaat malzemesi.

Nijerya'dan ithal kalemlerimiz ise zencefil, susam tohumu, kauçuk ve ham deridir.

Türkiye ile Nijerya arasında imzalanan anlaşmalar

- Ekonomik, Bilimsel ve Teknik İşbirliği Anlaşması (1986)
- Ticaret Anlaşması (1982)
- Kültür Anlaşması (1976)

ZİYARETLER VE İZLENİMLER

Öğle saatlerinde ekvator ülkesinin yeni başkenti Abuja Havaalanına inen uçağımızı yerel danslar yapan çocuklar karşıladı. Bunun akabinde 19 pare top atıldı ve resmi tören yapıldı.

Türk heyetini yerel danslarla karşılayan çocuklar

Sımsıcacık, güler yüzlü Nijeryalılar genelde fakir insanlar. Gelir dağılımı dengesi sızlığı çok keskin bir şekilde ortaya çıkmış. Abuja ise tamamen şantiye halinde yepyeni modern binalar hızla yükselmekte. Müteahhitlerimiz ise şaşkın bir şekilde "biz bu ülkeye daha önce niçin gelmemişiz, ihaleleri Almanlar, Fransızlar hatta Mısırlılar almış biz onlardan çok daha avantajlı fiyatlarla girebiliriz" dediler. Birçoğu tekrar bu ülkeye gelmeye daha orada karar verdi.

Shearaton otelinde Türk heyeti onuruna verilen ve Nijeryalı işadamlarının da katıldığı yemek.

Havaalanından sonra işadamları Sheraton Otelindeki yemeğe katılırken iki ülkenin Başbakanı ve resmi heyetleri 3-4 saat gecikme ile katılabildiler. Ancak, gecikmeden gerek Türk gerekse Nijeryalı işadamları durumdan son derece memnundu. 500 kadar Nijeryalı işadamlarının 100 kadar Türk işadamına ulaşma ve tanışma çabası gerçekten takdire şayandı. İşadamları bir masadan öbür masaya koşuşturuyor, özellikle MÜSİAD'ın katılımcı listesine bakarak kendi sektöründeki işadamları ile buluşmaya çalışıyorlardı. Birçok öngörüşme ve talepler alındığı yemek masalarında, kart-vizitler hızla tükenmişti.

Yemeğin yenmesi, Başbakan Erbakan ve Nijerya Devlet Başkan Yardımcısı Genelkurmay Başkanı Korgeneral Oladipo Diya'nın birer konuşma yapması heyet, geceyi geçireceği Hilton Oteline döndü.

Akşam üzeri, Otelin lobisinde randevulaşan işadamlarımız ikili görüşmelere devam etme imkanı buldu. Yoğun görüşme ortamının olması ve ertesi günü uçağımızın erken saatlerde Türkiye'ye hareket edecek olması nedeni ile gece 24:00 kadar iş görüşmeleri sürdü. İşadamlarımızın yoğun talepleri karşısında, Baş

kan Türkiye'ye hareket saatini 4 saat geciktirilmesi talimatını verdi.

Heyetten 3-4 gün önce gelen Devlet Bakanı Prof. Dr. Sacit Günbeyli'nin ön çalışmalar neticesinde iki ülke arasında Ticaret anlaşması imzalanarak, toplam ticaret hacminin 1 milyar ABD dolarına çıkarılma niyeti ortaya kondu.

Devlet Başkanı Orgeneral Sani Abacha'nın da büyük bir ilgi ve muhabbetle Başbakanımızı ve diğer yetkilileri kabul ederek Türkiye'ye ne kadar önem verdiklerini her vesile ile ortaya koymaya çalıştılar.

Heyetimizin kaldığı otel

Ertesi günü öğleye kadar süren resmi görüşmelerin yanında, işadamlarının ikili görüşmeleri kısa bir şehir turu ile devam etti. Saat 14:00 sularında da yine gösterişli bir törenle heyetimiz Türkiye'ye uğurlandı.

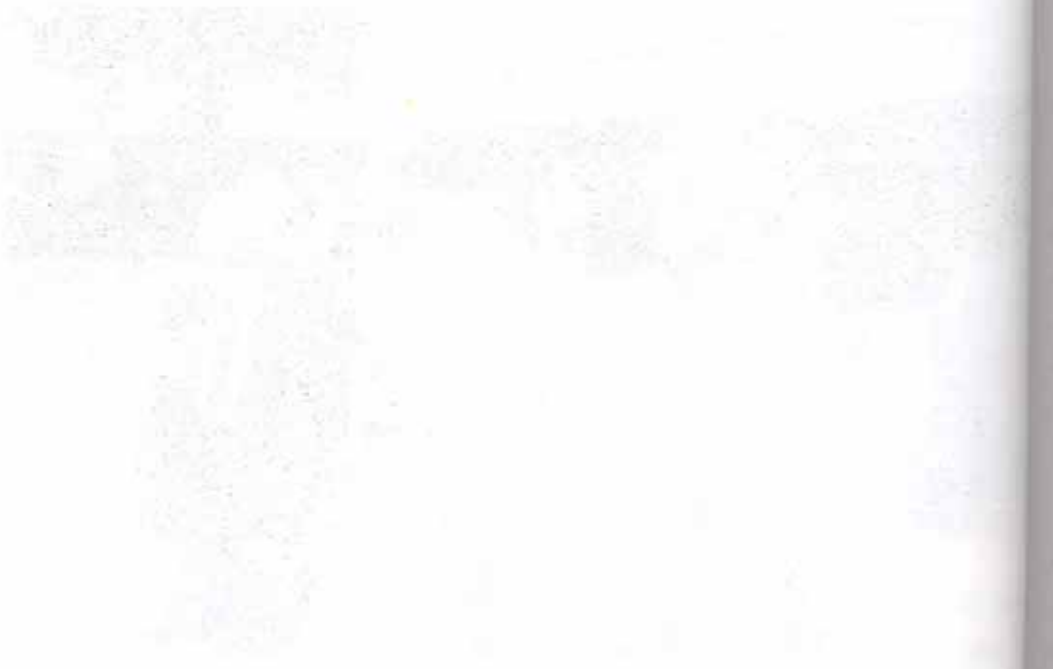
Avrupalı'lar geçmişteki gücünü kullanarak birçok alanda yatırıma yönelmiş ancak askeri rejim ve siyasi belirsizlikler geri çekilmelerine neden olmuş. Bunu Türk firmaları bir avantaj olarak değerlendirmeli, devlet güvencesini almak kaydı ile hızla pazarlara girmelidir. En basit atölyelerden, orta ve büyük ölçekli gıda, tekstil, ambalaj, makina veya teçhizat konusunda yabancıların yatırımına ihtiyaç duyulmaktadır.

Afrika Gezisinin en ilginç ve hayret verici kısmı Nijerya'da yaşandı. Gezi öncesi birçok endişe verici hususlar ile bilgilendirilen heyet bir miktar endişe ile Nijerya gezisine hazırlık yaptı. Hatta birçoğumuz Sarı Humma hastalığına karşı aşı bile yaptırdı.

Ancak, Nijerya'ya vardığımızda ortam çok farklıydı, gayet düzenli ve tertipli başkenti ile işadamlarımız için önemli bir potansiyelin olduğu gözlemlendi.

Nijerya'nın civar ülkelere olan nüfuzu ve 130 milyonluk Nijeryalı tüketicisi ile önemli bir pazar. Küçük ve orta ölçekli hemen hemen her sektörde teknolojik ve sanayi yatırım ihtiyacına sahip Nijerya, Türk müteşebbisleri için ihmal edilmemesi gereken bir ülke.

MÜSİAD'IN
GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ
İŞ GEZİSİ
(6-10 ARALIK 1996)

Hazırlayan
Dr. Ömer Bolat
MÜSİAD Genel Sekreteri

MÜSİAD

38

GÜNEY AFRIKA İŞ GEZİSİ

Giriş

MÜSİAD kurulduğu günden bu yana Afrika kıtasındaki ülkelere açılmak hususunda yoğun araştırma çalışmaları içinde olmuş ve bu kıtadaki birçok ülkelere ticari heyet gezileri düzenlemiştir. MÜSİAD'ın Afrika'ya ilgisi Ekim 1993'te Mısır ve Sudan gezileri ile başlamış, daha sonra Ekim 1994'te Fas ve Tunus'a geziler düzenlenmiş, Ekim 1996'da Başbakan Sayın Erbakan ile beraber Mısır, Libya ve Nijerya'ya ticari gezilere iştirak edilmiştir.

MÜSİAD'ın Afrika kıtasının en güney ucunda, Ümit Burnu'nun bulunduğu ülke olan "Güney Afrika Cumhuriyeti ile ilk temasları bundan 3 yıl önce iki Güney Afrikalı müslüman işadaminin MÜSİAD'ı ziyareti ile başlamıştı. Doğrusu o zaman kadar dünya kamuoyunda siyah-beyaz ırktan insanların çatışmalarına sahne olan bir ülke olarak algılanan Güney Afrika Cumhuriyeti'nde müslümanların varlığından bile haberimiz yoktu. Ama ecdadımız, oralarda müslüman olduğunu biliyormuş. Sultan Abdülhamit'in İslamı tebliğ amacıyla 130 yıl önce bu ülkeye gönderdiği Ebubekir Efendi ve onun dirayetli çalışmaları, Güney Afrikalı 1 milyon müslümanın bugüne kadar Osmanlı ve Türk hayranlığını, sevgisini hala diri tutmaktadır.

Gerçekte Afrika kıtası dünyada nüfusunu çoğunluğu Müslüman olan tek kıtadır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde bu kıtadaki ülkelere yakın ilgi gösterilmiş ama son 70 yıldır ülkemizin dış politikasında Afrika yok farzedilmiş. Osmanlı'nın boşluğunu İngilizler, Fransızlar ve Almanlar doldurmuşlar. Biz yalnızca 1970'li yılların sonlarında ve 1980'lerde Libya'da müteahhitlik hizmetlerinden iyi para ve tecrübe kazandığımız dönemde bu kıtayı biraz hatırlar gibi olmuşuz. Sonra maalesef yine unutmuşuz. Ülkemizin bir Afrika politikası bulunmamaktadır.

İşte MÜSİAD, zengin doğal kaynakları batılı ülkelere yüzyıllardır sömürülen Afrika'ya yeni bir kapı açmak, geçmişin mirası sayesinde bu kıtada sahip olduğumuz jeo-kültürel avantajlarımızı jeo-politik ve ticari avantajlara dönüştürme amacıyla Afrika ülkeleri ile ekonomik ve ticari ilişkileri geliştirmeye çalışmaktadır.

Bu çerçevede MÜSİAD olarak 3 yıl önce Güney Afrikalı müslümanlarla tanışmamız vesilesiyle ilgi sahamıza giren Güney Afrika Cumhuriyetine 6-10 Aralık 1996 tarihinde 15 işadamı ile bir ön inceleme gezisi yaptık. Bu raporda sözkonusu gezinin değerlendirme ve sonuçları yer almaktadır.

Temel Bilgiler (1):

YÜZÖLÇÜMÜ	: 1 127 200 Km ²
SAHİL ŞERİDİ	: 2 954 Km.
SINIR KOMŞULARI	: Namibia, Botswana, Zimbabwe, Mozambik, Swaziland ve Lesotho
ARAZİ	: % 84'ü tarım ve Orman alanı olup, bunun % 83'ü bozkır, % 14'ü ekilen alan, % 2'si kereste ormanları, % 1'i doğal ormanlar ve % 16 diğer.
EYALETLER	: Ülkede dokuz yönetim bölgesi vardır. Eastern Cape, Western Cape, Northern Cape, North West, Free State, Gauteng, Mpumalanga, Northern Province ve Kwazulu / Natal.
İKLİM	: Üç İklim Bölgesi vardır: Tropik, Yarı-Tropik ve Akdeniz iklimleridir.
RESMİ DİLLER	: Anayasa'ca kabul edilmiş 11 resmi lisan vardır. Bunlar; Afrikaans (Hollandaca ve Almanca karışımı bir lisan), İngilizce, Zulu, Xhosa, Kuzey Sotho, Güney Sotho, Tswana, Venda, Ndebele, Shangaan ve Swazi dilleri. Ticaretle ve resmîyetle İngilizce, sokakta Afrikaans lisanı konuşulmaktadır.
DİNİ	: % 80 Hristiyan, Diğerleri Hindu, Müslüman ve Musevi
NÜFUS VE ARTIŞ ORANI	: Toplam Nüfus 45 Milyon, % 2,5 Zenci Nüfus: 35,5 milyon olup dört ana gruptan meydana gelmiştir; Nguni Grubu (Xhosa, Zulu ve Swazi), Ndebele Grubu, Sotho Tswana Grubu, Venda ve Tsongo Grubu Beyaz Nüfus: 5 milyon Melez Nüfus: 3,5 milyon Müslüman Nüfus: 1 milyon Müslüman vardır. Müslümanlar, Malezya, Endonezya, Hindistan kökenlidir.
YÖNETİM ŞEKLİ	: Cumhuriyet, Parlamenter Demokrasi
BAŞKENTİ	: Pretoria
PARA BİRİMİ	: Güney Afrika Rand'ı
CUMHURİYET İLANI	: 31 Mayıs 1961
ANAYASA	: 10 Aralık 1996 - Mandela liderliğindeki siyah yönetimin hazırladığı Anayasa kabul edildi.
YASAMA	: 2 odalı - 400 koltuklu bir meclis ve 90 üyeli bir senato
EN SON SEÇİMLER	: 26-28 Nisan 1994
SEÇMEN YAŞI	: 18
İCRA'NIN BAŞI	: Başkan (5 yıllık dönemler) ve iki Başkan Yardımcısı
YARGI	: Anayasa Mahkemesinin denetiminde bağımsız bir yargı sistemi.

MÜSİAD

40

GÜNEY AFRIKA İŞ GEZİSİ

EKONOMİK GÖSTERGELER

GSYİH	: 136 milyar dolar
GSYİH artış oranı	: 1996'da % 3,0; 1997'de % 2,5
Kişi Başına GSYİH	: 3.130 \$
İşgücü Sayısı	: 16 milyon kişi
Enflasyon Oranı	: % 7,7 (1996)
KDV Oranı	: % 14
Bütçe Açığı (GSYİH'ya oranı)	: % 4
Kredi Oranı	: % 19,5
İhracat	: 25 milyar dolar
İthalat	: 21 milyar dolar
Para Birimi	: Güney Afrika Rand'ı
Döviz Kuru	: 1 \$ = 5,50 Rand
Başlıca Maden Rezervleri	: Altın: Dünya Rezervlerinin % 43'ü Titanyum ve Kömür: Dünya Rezervlerinin % 10'u Mangan: Dünya Rezervlerinin % 25'i Elmas: Dünya Rezervlerinin % 25'i Krom Cevheri: Dünya Rezervlerinin % 55'i Platinyum: Dünya Rezervlerinin % 68'i
GSYİH'nın Dağılımı (1995, %)	: İmalat Sanayi: % 24,2 Mali Hizmetler: % 17 Ticaret: % 16,1 Hükümet Sektörü: % 15,2 Madencilik: % 7,7 Ulaştırma: % 7,6 Turizm: % 4,3 Diğerleri: % 7,7
Başlıca İhracat Ürünleri	: Altın, madenler, değerli taşlar, gıda ürünleri, tütün, kimyevi ürünler, kömür, mısır, uranyum
Başlıca İthalat Ürünleri	: Makine ve ekipman, taşıt araçları, kimyevi maddeler, madeni eşya, plastik ürünleri, kauçuk ürünleri, elektrikli ürünler, tekstil ürünleri, petrol
Elektrik Üretimi	: 157 milyon Gwh.
Demiryolu Şebeke Uzunluğu	: 34.000 km. ray uzunluğu
Karayolu Uzunluğu	: 1.000 KM ye 50,6 km. yol

GÜNEY AFRIKA'NIN ÖNEMLİ İHRACAT KALEMLERİ (1994)

ÜRÜNLER	USD
Değerli ve Yarı Değerli Taşlar	2.876.974.000
Demir ve Çelik Ürünleri	2.542.057.000
Kömür	1.366.983.000
İnorganik Kimyasallar	706.808.000
Mekanik Makineler	663.646.000
Demir Cevheri	618.185.000
Meyve ve Fındıklar	547.708.000
Otomotiv Parça ve Aksamları	492.343.000
Tahıllar	460.860.000
Ağaç Hamuru ve Selüloz	371.190.000
Kağıt ve Kağıt Levha ve Kraft Kağıdı	343.183.000
Bakır ve Bakır Ürünleri	312.255.000
İçecekler, İspirtolu Olanlar ve Şaraplar	272.912.000
Elektrikli Makine ve Cihazlar	252.660.000
Yün	241.750.000
Balık ve Balıkçılık Ürünleri	229.538.000
Mobilya ve Lambalar	224.310.000
Ağaç ve Kütükler	216.767.000
Ham Deriler	198.353.000
Nikel ve Nikel Ürünleri	168.472.000
Demiryolu Lokomotifleri ve Parçaları	163.059.00

GÜNEY AFRIKA'NIN ÖNEMLİ İTHALAT KALEMLERİ (1994)

ÜRÜNLER	USD
Mekanik Makina	4.574.408.000
Otomotiv	2.795.919.000
Elektrikli Makine ve Elektronik Eşya	2.412.773.000
Hassas Ölçüm Aletleri	868.171.000
Organik Kimyasallar	761.256.000
Plastik Hammaddesi ve Türevleri	623.252.000
Tahıl	378.354.000
İlaç	367.194.000
Tekstil Ürünleri	295.875.000
Kauçuk	293.893.000
Bitkisel ve Hayvani Yağ	287.495.000
İnorganik Kimyasallar	250.908.000
Pigment	186.455.000
Kütük (Sert Ağaç)	161.074.000
Ayakkabılar	130.678.000
Seramik Ürünler	122.386.000
Hayvan Yemi	116.094.000
Cam ve Cam Eşya	102.268.000
Alkollü İçecekler	98.170.000
Et	78.206.000

MÜSİAD

42

GÜNEY AFRIKA İŞ GEZİSİ

SOSYAL-SİYASİ VE EKONOMİK YÖNLERDEN GÜNEY AFRIKA CUMHURİYETİ

Güney Afrika Cumhuriyeti dünyanın bir ucu diyebileceğimiz şekilde Afrika'nın güney ucunda, Türkiye'nin 1,5 katı büyüklükte toprak alanına sahip, önemli bir kavşak ülkesi. Süveyş Kanalı bulunmadan önce Baharat Yolu dediğimiz ve deniz yolu ile Hint yarımadasına ve Güneydoğu Asya'ya giden yolu kontrol eden Ümit Burnu'nun bulunduğu bir ülkedir.

Güney Afrika'ya ayak bastığımızda bir Afrika ülkesine geldiğinizi zannederken, çok gelişmiş bir ülkeye geldiğinizi görünce çok şaşırıyorsunuz. Karayolları, demiryolları, modern binaları, yeşil, bakımlı şehirleri, trafikte son model otomobillerle Güney Afrika gelişmiş bir ülke imajı çizmektedir.

Ancak Afrika'nın bu ucunda birçok beyaz ırktan insanın ne aradığı sorusunu kendinize sormadan edemiyorsunuz. Herşey bundan 400 yıl önce Hollandalı Jan Van Riebeck'in teknesiyle Güney Afrika'ya Cape Town'a ayak basmasıyla başlıyor. Amaç Türklerin Anadolu, Doğu Avrupa ve Kuzey Afrika'yı egemenliği altına almasıyla, Avrupalıların kontrolünü kaybettikleri Baharat ve İpek Yolu'na tek gidiş yolu olan Ümit Burnu'nu dolaşma güzergahını kontrol altında tutmak. Daha sonra başta Hollandalılar ve Almanlar olmak üzere giderek bu topraklara yerleşiyor ve sahip oldukları silah üstünlükleriyle ilkel siyah kabileler üzerinde hakimiyet kuruyorlar.

1862'de İngiliz gemiciler Güney Afrika'yı işgal etmek istiyorlar ve Hollanda kökenlileri ülkenin içlerine püskürtüyorlar. Bugünkü Durban ve Port Elizabeth gibi şehirlere hakim oluyorlar. Ancak daha sonra 1883'de Hollandalılar İngilizleri yeniyor ve ülkenin tek hakimi oluyorlar.

Gerçekten de Güney Afrika beyazlar açısından sanki Hollanda'yı yansıtıyor. Şehir adları, mimari yapı Hollanda ve Alman etkisini gösterirken, İngilizlerin de önemli bir kültür birikimi bıraktıkları görülüyor. Sağdan araç kullanma, rugby, cricket oyunları, bazı şehir ve kasaba isimleri İngiliz etkisini gösteriyor. 11 tane resmi dil olmakla beraber, Afrikaans adıyla Hollandaca-Almanca karışımı lisan sokaktaki en yaygın lisan olurken, İngilizce resmi konularda ve ticaretle çok yaygın konuşulmaktadır. Siyah çoğunluk Xhosa ve Zulu lisanslarını konuşmaktadır.

Ülkedeki 45 milyon nüfusun 5 milyonu beyaz, 35,5 milyonu siyah, 3,5 milyonu melez ve 1 milyonu müslümandır. Müslümanların % 60-70'i Malezya-Endonezya kökenli, % 30'u da Hindistan kökenlidir. Müslümanlar nüfusun % 2'sini oluştur-

malarına karşın, 400 üyeli Millet Meclisinin % 16'sı oranında milletvekilleri, 3 bakanları, 3 bakan yardımcısı var. Ayrıca Cumhurbaşkanı Nelson Mandela'nın en yakın danışmanlarından birisi de Müslüman, ki bu danışman Mandela ile birlikte uzun yıllar hapiste bulunmuş, zulüm görmüş.

İrkçilik politikasını bu yüzyılda Paul Krugger isimli beyaz lider başlatmış. Beyazların siyahlara karşı üstün olduğu, aynı araca binmediği, aynı yerlerde bulunmadığı, belirli şehirlere siyahları sokmadığı, hatta aynı otobüs duraklarında yan yana durmadığı, aynı okullara gitmediği şeklinde örnekler verebileceğimiz bu uygulamada, ülkenin gerçek sahibi olan siyahların uğradığı muamele ve zulmü işittikçe ve örneklerini gördükçe gerçekten dehşete kapılıyorsunuz. Koyu Katolik ve Protestan mezhebinden olan beyazların Allah'ın yarattığı insanlar arasında da bu ayırıcı muameleyi hangi kriterlere göre uyguladıklarını anlamak mümkün değil.

Dünya kamuoyunu çok meşgul eden bu ırk ayrımcılığı politikasına karşı bugünkü Cumhurbaşkanı Nelson Mandela uzun yıllar siyasi mücadele yürütmüş ve 1965-1992 yılları arasında 27 yıl hapiste tutulmuş. Ancak Mandela'nın partisi Afrika Ulusal Kongresi ile müslümanların uzun yıllar süren siyasi ve askeri mücadelesi, 1992'de Mandela'nın serbest bırakılması ve 1994'deki seçimleri kazanarak iktidara gelmesiyle zafere ulaşmıştır.

Ancak beyazların ve son beyaz Cumhurbaşkanı de Clerk'in yaklaşan bir siyah devrimi gördükleri için, eski adıyla Rodezya yeni adıyla Zimbabwe'deki hataya düşmemek için Mandela'yı serbest bırakmak ve iktidarı devretmek zorunda kaldıkları anlaşılıyor. O zamana kadar yönetim hep beyazların elinde iken, ve Cumhurbaşkanı daima bir Hollanda kökenli iken, son 2 yıldır Mandela'nın liderliği altında Afrika Ulusal Kongresi ülkeyi yönetmektedir. Müslümanlar Mandela ile çok iyi bir diyalog ve ittifak içerisinde. Müslümanlar da ırk ayrımcılığı politikasından çok zulüm görmüşler.

Mandela, ilk iş olarak devleti, bürokrasiyi yeniden yapılandırmaya, sosyal açıdan yeniden yapılanmayı sağlamaya ve devraldığı bozuk ekonomiyi düzeltmeye, yıllarca ezilmiş insanlara iş-aş-ev ve umut vermeye çalışıyor. Hazırlanan ve ırk ayrımcılığının izlerini ortadan kaldıran yeni anayasa 10 Aralık 1996 tarihinde Sharpeville kasabasında Mandela tarafından imzalanarak yürürlüğe girdi. 1994 yılındaki seçimler sonucunda siyahlar beyazlar ile koalisyon yaparak Milli Birlik Hükümeti kurmuşlarsa da, beyazların 1 yıl sonra koalisyondan çekilmesi ile Mandela yönetimindeki siyah çoğunluk Müslümanlarla beraber ülkeyi yönetiyor.

İrk ayrımcılığı resmen kalkmış olsa da, zihinlerde ve sosyal yaşamda açıkça devam etmektedir. Sokakta, lokantada bir siyah ile beyazın konuştuğunu göremiyorsunuz. Siyahlar şehir merkezine yerleşmeye başlarken, beyazların eski ve yeni banliyölere toplu olarak yerleştiklerini gözlemliyorsunuz. Bu banliyöler yüksek duvarlarla korunuyor. Esasında gördüğünüz tüm evler, yüksek duvarlar ve elektrikli tellerle korunuyor. Adil olmayan gelir dağılımı ve ırk ayrımcılığı şiddet ve hırsızlığa yol açtığından, herkes özellikle beyazlar can ve mal güvenliğine çok önem veriyor. Güvenlik, çok gözde bir sektör haline gelmiş.

Güney Afrika'nın ekonomik durumuna gelince, zengin doğal kaynakları ve maden rezervleri olan bir ülke olarak yılda 136 milyar dolarlık milli gelire sahiptir. Karayolları, otoyolları, demiryolları, oturmuş altyapısı, modern şehircilik mimarisi ile Güney Afrika gelişmiş bir ülke görünümündedir. Ülkeyi kendi yurdu olarak kabul eden beyazlar, kendi menfateri için de olsa ülkeyi mamur hale getirmişler. Ancak gelir dağılımı çok bozuk. Kişi başına milli gelir ortalama 3.130 dolar görünmekle beraber, beyazlar için 20 bin dolar civarında, siyahlar için ise 500 dolar civarında seyretmektedir. Öyle ki, temizlikçi, bakıcı, hizmetçi, garson, maden işçisi, bekçi gibi mesleklerde bir tek beyazın çalıştığını görmek mümkün değildir. Bu mesleklerde genelde siyahlar çalışmaktadır.

Ülke ekonomisi bundan 130 yıl önce ilk altın madeninin bulunması ve bunu diğer madenlerin izlemesiyle büyük bir gelişme kaydetmiş. Madencilik ekonomideki payı yıllar itibarıyla gerilese de hala % 7,7 oranındadır. İmalat sanayinin gelişimi teşvik edilmekte olup, GSMH içindeki payı % 24,2'dir. Ülke toprakları tarım sektörü için de çok elverişli olup, çok çeşitli ürünler üretilmektedir.

Güney Afrika maden ülkesi olarak bilinmektedir. Dünya altın rezervlerinin % 43'ü, titanyum ve kömür rezervlerinin % 10'u, mangan rezervlerinin % 80'i, elmas rezervlerinin % 25'i, platinyum rezervlerinin % 68'i bu ülkede bulunmaktadır.

Güney Afrika'nın ihracatı 25 milyar dolar, ithalatı 21 milyar dolar olup, ihracatının 1/3'ü maden ihracatından gelmektedir.

Ülkenin yıllık gelirinin % 60-70'i Johannesburg ve çevresinden elde edilmektedir. Bu bölge maden bölgesi olup, imalat sanayi ve yabancı yatırımlar da bu bölgede yoğunlaşmıştır. Dünyanın belli başlı çok uluslu şirketleri burada üretim yaparken, aralarında BMW, Mercedes-Benz, Volkswagen, Volvo, Honda, Toyota, Hyundai gibi tanınmış birçok otomobil firmaları Güney Afrika'ya üretici olarak yerleşmişler.

Güney Afrika ekonomisinin % 80'ini 5 Yahudi aile kontrol etmektedir. Yahudiler bu ülkede de çok etkinler ve ekonomik güce sahipler. Ancak Mandela öncülüğünde siyah hareketin devrimle gelip mallarına el koyacağı korkusuyla başta yahudiler olmak üzere beyaz zenginlerin son 10 yılda ülke dışına 100 milyar dolar civarında para kaçırdıkları bildiriliyor. Zaten Mandela iktidara geldiğinde ağır bir dış borç, döviz rezervi olmayan bir Merkez Bankası ve durgun bir ekonomi devralmıştı. Mandela ırkçı rejim sırasında uygulanan ithal ikamesine dayalı korumacı bir ekonomik yapıdan, serbestleşmeye, ekonomiyi dışa açmaya yönelik bir politika uygulamaya başladı. Dünya Ticaret Örgütü'nün getirdiği bir yükümlülük olarak 1997'de gümrük vergilerini indirecek. Yabancı sermayeyi ülkeye çekmeye çalışıyor. Sonuçta % 0 olan ekonomik büyüme oranı 1996'da % 3 oldu. Türk yatırımcıları, Güney Afrika'ya davet ediyorlar.

TÜRKİYE - GÜNEY AFRIKA EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Türkiye ile Güney Afrika arasındaki ekonomik ilişkiler inişli çıkışlı bir grafik izlerken, daha çok Türkiye'nin Güney Afrika'dan kömür ağırlıklı demir-çelik, ağaç vs. gibi hammadde ithalatına dayanmakta, Türkiye mütemadiyen dış ticaret açığı vermektedir. Türkiye'nin Güney Afrika'ya ihracatı ise tekstil ürünleri, battaniye, halı ve elektrikli cihazlardan oluşmaktadır.

Türkiye'nin bazı silah ve mühimmat ithalatı nedeniyle dış ticaret hacmi 1989'da 500 milyon dolara (ithalat 464 milyon dolar) ve 1990'da 350 milyon dolara (ithalat 304 milyon dolar) kadar çıkmış olsa da, 1994 yılı itibariyle toplam dış ticaret 205 milyon doları (ithalat 161 milyon dolar, ihracatımız 44 milyon dolar) ancak bulmuştur.

Türkiye'nin Güney Afrika'ya ihraç edebileceği ürünler şunlardır; "Demir-Çelik, elektrikli ve elektronik cihazlar, pamuk ve pamuklu dokuma, kiremit ve seramikler, halı ve yer döşemeleri, meyve ve fındık, örülmüş ürünler". Türkiye'nin Güney Afrika'dan aldıkları ithal mallar ise şöyle: kömür, ağaç, ham deri, yün, asbest fosforik asit".

Tablo: Türkiye-Güney Afrika İthalat-İhracat (ABD Doları)

YIL	İTHALAT (G. Afrika'dan)	İHRACAT (G. Afrika'ya)
1985	138.000.000	2.000.000
1986	202.000.000	5.000.000
1987	221.000.000	6.000.000
1988	294.000.000	23.000.000
1989	464.000.000	31.000.000
1990	304.000.000	51.000.000
1991	207.000.000	58.000.000
1992	170.000.000	51.000.000
1993	208.000.000	54.000.000
1994	161.000.000	44.000.000

Tablo: Türkiye'nin Güney Afrika'dan İthalatı - 1994 (ABD Doları)

KÖMÜR (ISINMA)	72.192.000
DEMİR-ÇELİK-MAMÜLLERİ	33.583.000
AĞAÇ	16.720.000
DEMİR CEVHERİ	9.143.000
HAM DERİ	6.867.000
POLİPROPİLEN	3.465.000
YÜN	2.302.000
ANDALUZİT	1.355.000
ASBEST	1.011.000
FOSFORİK ASİT	1.075.000

Tablo: Türkiye'nin Güney Afrika'ya İhracatı - 1994 (ABD Doları)

TEKSTİL ÜRÜNLERİ	8.183.000
ELEKTRİK VE ELEKTRONİK CİHAZLAR	4.811.000
DEMİR VE ÇELİK	4.666.000
MEYVE VE FINDIK	3.454.000
MAMÜL EŞYA	1.947.000
PLASTİK VE PLASTİK MAMÜLLERİ	1.848.000
ÖRÜLMÜŞ ÜRÜNLER	1.253.000
PAMUK, İŞLENMİŞ PAMUK	1.206.000
KİREMİT VE SERAMİKLER	1.065.000
HALI VE YER DÖŞEMELERİ	1.042.000

Güney Afrika Cumhuriyeti Adalet Bakanı Abdullah Omar'ın MÜSİAD heyeti onuruna Cape Town'da Şehir Şatosu'nda verdiği akşam yemeği.

MÜSİAD HEYETİNİN GÜNEY AFRIKA CUMHURİYETİ'NDEKİ TEMASLARI

MÜSİAD'ın Güney Afrika Cumhuriyeti'ne yaptığı inceleme gezisine Genel Başkan Erol Yazar başkanlığında 15 üyeden oluşan bir heyet katıldı. Gezi programını Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki Müslüman işadamları kuruluşları ayarladı. Bu kuruluşlar ve Müslüman cemaatler 130 yıl sonra gelen ilk Türk heyeti olarak MÜSİAD heyetine olağanüstü ilgi gösterdi ve çok güzel ağırladı. Heyet Güney Afrika'da kaldığı 4 gün boyunca 2 gün Johannesburg ve 2 gün de Cape Town'da inceleme ve temaslarda bulundu.

Gezinin ilk durağı olan Johannesburg ülke ekonomisinin de merkezi. Ülkenin GSMH'sinin % 60-70'inin Johannesburg ve civarında olduğu kaydediliyor. Başkent Pretoria'ya 50 km. uzak olan Johannesburg, bundan 130-150 yıl kadar önce zengin maden rezervlerinin bulunmasıyla büyük bir ekonomik gelişme göstermiş.

Heyetimizi karşılayan İslam Ticaret Odası yetkilileri MÜSİAD heyetini önce bölgenin kalkınmasında büyük bir rol oynayan madencilik alanındaki gelişimi gös-

MÜSİAD

48

GÜNEY AFRİKA İŞ GEZİSİ

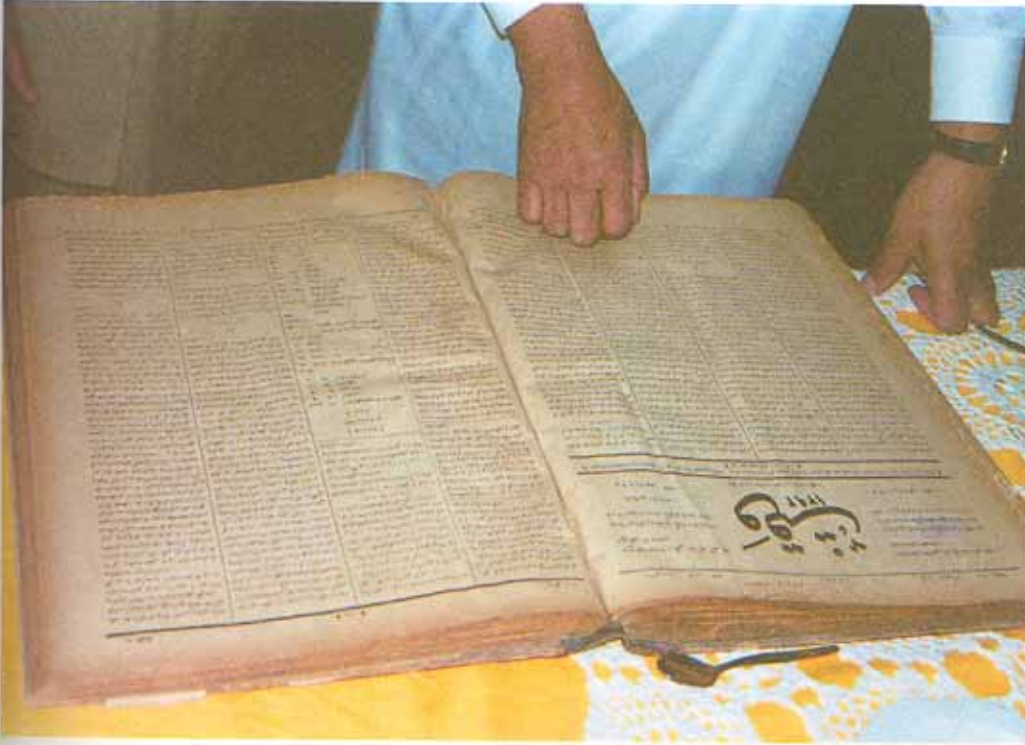

MÜSİAD heyeti Cape Town programı sırasında Müslümanların dini lideri Şeyh Nazım Muhammed ile.
Yer: Müslüman Adalet Konseyi

termek için Gold Reef madenine götürdüler. Dünyanın en zengin altın madenlerinden biri olan ama artık kullanılmayan bu madende 250 metre derinliğe inerek madenciliğin 130 yıldan bu yana nasıl ve hangi zor şartlarda (özellikle işçiler açısından) yapıldığını görmek hepimizi titretti ve acı acı düşündürdü. Bu madende 3000 metre derinliğe inilerek maden çıkarılmış.

Daha sonra İslam Ticaret Odası yönetim kurulu MÜSİAD heyeti onuruna Oda'da bir öğle yemeği verdi. Yemekten sonra sektörel iş görüşmelerine (Workshop) geçildi. Workshop'un başında evsahibi sıfatıyla İslam Ticaret Odası Başkan Yardımcısı Yusuf Saley, milletvekili olan Dr. Essop Jassat, MÜSİAD heyeti adına Oda Genel Başkanı Erol Yazar birer konuşma yaptılar. Workshop'a katılan 100'e yakın işadamları ile MÜSİAD üyeleri yoğun bir ticari görüşme trafiği yürüttüler. İlk günün akşamı ülkenin önde gelen müslüman işadamlarından Muhammed Hoorzok MÜSİAD heyeti onuruna evinde bir akşam yemeği verdi.

Gezinin ikinci günü Pazar gününe denk geldiği için Johannesburg ve çevresini tanıma üzerine geçti. Heyetimiz Başkent Pretoria'ya gitti. Orada Cumhurbaşkanı Nelson Mandela'nın başkanlık sarayı gezildi. Daha 2 yıl öncesine kadar siyahlar

Sultan Abdülhamit'in Güney Afrika Cumhuriyeti'ne 130 yıl önce gönderdiği Şeyh Ebubekir Efendi ile bu ülkeye ulaşan Osmanlı gazeteleri

rın ve müslümanların giremediği ve çok sıkı askeri ve polisiye tedbirlerle korunan başkent Pretoria beyazların hala çoğunlukla yaşadığı bir şehir. Çok güzel mimari yerleşimi var, yeşillikler içinde, temiz ve düzenli şehir. Şehre girerken gösterilen hapishanede ırkçı rejim sırasında 100.000 insanın asıldığını duymak insanı dehşete düşürüyor.

Heyetimiz ayrıca Johannesburg'a 200 km. uzaklıkta "Sun City" veya "Lost City" (Güneş şehri veya kayıp şehir), müslümanların ise "Sin City" (Günah Şehri) olarak adlandırdıkları bir turistik bölgeye götürüldü. Burada çölün ortasında, 1979'dan bu yana faaliyette olan ve bugün yapılırsa 3-4 milyar dolara malolacak Disneyland bezeri tamamen sun'i şekilde yapılmış bu şehir bütün turistlerin uğrak merkezi.

Aynı akşam heyetimiz dünyanın bir ucunda, Johannesburg'un en eski camilerinden birinde Mirac kandilini diğer Müslümanlarla birlike idrak etme mutluluğunu yaşadı. Daha sonra İslam Ticaret Odası Başkanı İsmail Gattoo ve Başkan Yardımcısı Yusuf Saley heyetimiz onuruna bir akşam yemeği verdiler.

Gezinin 3. günü sabahı MÜSİAD heyeti erkenden Johannesburg'dan Cape

MÜSİAD

50

GÜNEY AFRIKA İŞ GEZİSİ

Cape Town şehrinde MÜSİAD heyeti ile Güney Afrikalı işadamları arasında yapılan workshop.

Town'a hareket etti. Türkiye'nin 1,5 katı büyüklüğündeki Güney Afrika Cumhuriyeti'nde Cape Town'a uçak ile ancak 2 saatte (1800 km. mesafe var) varılabildi. Heyetimiz VIP salonunda eyalet hükümetinin Devlet Bakanlığı Müsteşarı tarafından karşılandı. Sömürgeci beyaz Hollandalıların Güney Afrika'ya ayak bastıkları ilk nokta olan Cape Town, turistik ve liman şehri olduğunu hemen belli ediyor. Müslümanların da köle olarak Güney Afrika'ya ilk geldikleri yer olan bu şehirde müslümanlar 400 bin nüfusu ile önemli bir siyasi güce sahip oldukları gibi, ticari hayatta da çok aktif ve başarılılar.

MÜSİAD heyeti Devlet Bakanlığı Müsteşarı'ndan, şehir ekonomisi hakkında bilgi aldıktan sonra, Cape Town programını düzenleyen Fazah Yatırım Şirketinin sahibi Tahir Salie ile beraber Güney Afrika'nın en önemli Müslüman otorite kuruluşlarından Müslüman Adalet Kongresi'nin merkezine gitti ve Başkan Şeyh Nazım Muhammed ve diğer yetkililerden bilgi aldı. 130 yıl önce Osmanlı'nın gönderdiği gazete kütüphanelerini gösteren Şeyh Nazım Muhammed Osmanlı'nın torunları olan biz Türklere olan sevgi ve sempatiyi tekrar tekrar vurguluyordu. Şehirde 105 mescidin olduğunu, ondan daha fazla Kuran Kursları ve medreseler olduğunu, ilk Caminin 300 yıl önce inşa edildiğini öğrenmek ve tertemiz-bakımlı camileri görmek heyetimizi mutluluğa boğmuştu.

MÜSİAD heyeti Johannesburg şehrinde İslam Ticaret Odası'nın önünde.

Afrika Ulusal Kongre Partisi'nden milletvekilleri İmam Süleyman ve Salim Ali MÜSİAD heyeti onuruna Milli Meclis'de öğle yemeği verdiler. Evsahibi milletvekilleri, siyahlarla beraber ırkçı beyaz rejime karşı omuz omuza verdikleri mücadelesinde 2 yıl önce barışçı bir şekilde iktidara geldiklerini ve hükümetin hedeflerinin, devleti yeniden yapılandırmak, sosyal yeniden yapılanmayı başarmak ve yeniden gelişme çizgisini yakalamak olduğunu açıkladılar.

Cape Town'da konuştuğumuz tüm yetkililer 2004 Olimpiyatlarına aday olan bu şehrin İstanbul ile ciddi bir rekabette olduğunu söylediler. Ancak itiraf etmek gerekir ki, Cape Town'da trafik sorunu hemen hemen hiç söz konusu değil.

Öğleden sonra Cape Town'daki Müslüman işadamları ile sektörel iş görüşmeleri toplantısı yapıldı. Cape Town'un Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığına yeni seçilen Müslüman işadamı Ali Gierdien'in hazır bulunduğu toplantıda MÜSİAD adına Genel Başkan Erol Yarar bir konuşma yaparken, evsahibi olarak Fazah Yatırım'ın sahibi Tahir Salie, Batı Cape eyaleti ekonomik işler bakanlığı Genel Müdür Yardımcısı Mushtak İbrahim söz alarak, Cape Town'un ekonomik portresini çizdiler, işbirliği yapılabilecek konuları sıraladılar.

3. gün akşamı Mandela hükümetinin Adalet Bakanı ve devlet hiyerarşisinde baş-

MÜSİAD

52

GÜNEY AFRİKA İŞ GEZİSİ

MÜSİAD heyeti Güney Afrika Cumhuriyeti'nin ilk ve bir zamanlar dünyanın en zengin altın madeni olan Gold Reef madeninde incelemeler yaptı.

kan ve başkan yardımcısından sonra 3. sırada gelen Abdullah Omar Cape Town şehir şatosunda heyetimize bir akşam yemeği verdi. Bu yemek, öncelikle Türkiye ile Güney Afrika Cumhuriyeti arasındaki ekonomik ve siyasi ilişkileri geliştirmenin yollarını tartışmak açısından çok faydalı oldu. Yemeğe Şeyh Nazım Muhammed ile İmam Süleyman da katıldılar.

Gezinin son günü, Cape Town ve çevresini, Atlas Okyanusu ve Hint Okyanusu sahillerini görme, bazı camileri ve türbeleri ziyaret etmekle geçti. Heyet onuruna Tekke Camii İmamı Şeyh Hırac öğle yemeği verirken, yine Osmanlı'nın yaptıkları anlatılıyordu. Heyetimiz 4. gün akşamı yeniden Johannesburg'a, oradan direkt İstanbul'a uçarak çok verimli geçen bu gezisini tamamladı.

Johannesburg şehrinde İslam Ticaret Odası'nda MÜSIAD heyeti ile Güney Afrikalı işadamları arasındaki Workshop'da MÜSIAD Başkanı Erol Yazar, müslüman milletvekili Dr. Essop Jassat'a ödül verirken.

GEZİ DEĞERLENDİRMESİ

Güney Afrika Neden Önemli?

- * Güney Afrika, Atlas Okyanusunu Hint Okyanusuna bağlayan Ümit Burnu'nun bulunduğu önemli bir kavşak noktası ülke olup, altın, elmas, platin, kömür, mangan, alüminyum gibi önemli tüm maddelerin çıkarılıp ihraç edildiği ve dünyanın en zengin maden yataklarına sahip olan bir ülkedir.
- * Dünya'nın altın rezervlerinin % 43'ü, kömür ve titanyum rezervlerinin % 10'u, mangan rezervlerinin % 80'i, elmas rezervlerinin % 25'i, platinyum rezervlerinin % 68'i, krom cevherinin % 55'i Güney Afrika'da bulunuyor. Güney Afrika Cumhuriyeti 45 milyonluk nüfusu, 130 milyar dolarlık milli geliri ve yılda 45 milyar dolarlık dış ticaret hacmi (ihracatı 25 milyar dolar, ithalatı 21 milyar dolar olan) ile büyük bir ekonomik ve ticari güç konumundadır.
- * Güney Afrika'da uzun yıllar devam eden ırk ayrımcılığı 1994 yılında yapılan seçimlerde Nelson Mandela'nın liderliğindeki Afrika Ulusal Kongresi'nin işbaşına gelmesi ile sona ermiş ve ülkede "Yeni Güney Afrika" dönemi başlatılmıştır.

ve onun partisi Afrika Milli Kongresi'nde yalnızca Batılı medya organlarını takip etmekten dolayı Türkiye'nin Güneydoğusundaki terör probleminin tıpkı Güney Afrika'da siyahların beyazların zulmüne uğraması gibi, sanki "Güneydoğu'da Kürtlerin baskı altında olduğu" şeklinde yanlış bir imaj bulunmaktadır. Birçok yerde olduğu gibi Güney Afrika'da da kendimizi iyi tanıtamadığımız görülmektedir. Adalet Bakanı Abdullah Omar'ın heyetimiz onuruna verdiği yemekte kendisine Güneydoğu'daki problemin terör problemi olduğu detaylı bir şekilde anlatıldı, bu konuda Sayın Mandela'da da böyle bir yanlış izlenim varsa düzeltilmesi rica edildi. Müslüman Adalet Bakanı kendisinin ikna olduğunu, Sayın Mandela'yı da bu konuda bilgilendireceğini söyledi.

Ekonomik Yönden Türkiye-Güney Afrika Cumhuriyeti İlişkilerinin Boyutları

- * Ekonomik alanda, Güney Afrika'da ırkçı beyaz rejimin kapalı ve korumacı ekonomik politikasına karşın, Mandela yönetimi ekonomide dışa açılma politikası izliyor ve yabancı sermaye yatırımlarını davet ediyor. Son 2 yılda Malezya ve Hindistan'dan yoğun bir yabancı sermaye akımı olduğu bildirilmiştir.
- * Mandela yönetiminin ekonomide dışa açılma stratejisinin bir amacı da ülke içindeki tekelleşmeyi kırmaktır. 5 Yahudi ailesi Güney Afrika Cumhuriyeti ekonomisinin % 80'ini kontrol etmektedir. Bu işadamlarının, siyah yönetimin darbe ile iktidara geleceği korkusuyla son 10 yılda yurtdışına gemilerle 100 milyar dolar kaçırdıkları bildirildi.
- * Güney Afrika Cumhuriyeti 130 milyar dolarlık milli geliri, 45 milyonluk nüfusu ve komşu Afrika ülkeleri ile olan gümrük birliğinin getirdiği avantajlarla gerek ticaret ve gerekse yatırım için olumlu bir pazar konumundadır.
- * MÜSİAD olarak Güney Afrika'da gerek Johannesburg gerekse Cape Town'da Güney Afrikalı işadamları ile temaslara ve Workshop yaptık. Johannesburg'daki İslam Ticaret Odası ve Cape Town Ticaret Odası Başkan ve üyeleri ile görüşmelerimiz oldu. Türkiye'den bol miktarda tekstil ürünleri, özellikle giyim eşyası, battaniye, örme ürünler, pamuk, pamuklu dokuma, elektrikli makineler, halı ve yer döşemeleri, meyve ve fındık, seramik ürünleri talep ediliyor. Güney Afrikalı işadamları ile bu sektörde joint venture yatırımları da düşünülmeli.
- * Ülkemizde 2 katrilyon dolar değerinde maden rezervleri olduğu bilinmekle beraber bunun yalnızca % 1'i çıkarılabilmektedir. Madencilik teknolojisi alanında çok iyi konumda olan Güney Afrika ile işbirliği yapılabilir.

MÜSİAD

56

GÜNEY AFRIKA İŞ GEZİSİ

- * Ayrıca Savunma Sanayi ve nükleer enerji alanlarında da Türkiye ile Güney Afrika Cumhuriyeti arasında işbirliği yapılabilir.
- * Ayrıca inşaat sektörü için de büyük bir talep var. Yeni Güney Afrika'da hükümetin "herkese bir ev" politikası çerçevesinde gerek hükümet fonları, gerekse özel fonlar ile inşaat sektörü devamlı teşvik ediliyor. Müteahhitlerimizin bu pazarda mutlaka yerlerini almaları lazım.
- * Diğer taraftan, THY'nin İstanbul-Johannesburg arası başlattığı direkt uçak seferleri hem ticaret hem de turizmi geliştirmede çok faydalı olacak. Ancak Türkiye'nin Afrika'ya açılma politikası çerçevesinde THY'nin Afrika'da stratejik başka noktalarda uçuşması gerekir. Bu bağlamda Güney Afrika uçuşu Hartum (Sudan) veya Nairobi (Kenya) bağlantılı olabilir. Ya da THY'nin Kahire uçuşu Hartum'a da uzatılabilir. Direkt ulaşımın olmadığı ülkelerle ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi mümkün değildir.
- * Özellikle Güney Afrikalı 1 milyon Müslüman açısından Türkiye büyük bir önem taşıyor. İstanbul, Konya, Bursa ve Şanlıurfa gibi kutsal mekanların bulunduğu şehirlerimize turistik turlar düzenlenebilir.

Güney Afrika'nın 46 milyar dolarlık (25 milyar dolar ihracat, 21 milyar dolar ithalat) ve Türkiye'nin yaklaşık 65 milyar dolarlık (24 milyar dolar ihracat ve 41 milyar dolar ithalat) dış ticaretinde karşılıklı ticaret 205 milyon dolar gibi (Türkiye, Güney Afrika'dan 161 milyon dolarlık ithalat yapıyor) çok küçük bir rakam teşkil etmektedir. Türkiye, Güney Afrika'dan kömür, ağaç, ham deri, yün, asbest, demir-çelik ve fosforik asit ithal ediyor.

Türkiye, Avrupa, Ortadoğu, KEİB ve Orta Asya Cumhuriyetleri'ne açılan stratejik köprü konumu ile Güney Afrikalı yatırımcılar için büyük yatırım imkanları sunmaktadır. Bu ikili temaslar ve artan ticari diyalog ile Güney Afrika'ya ihracatımızı kısa bir sürede 250 milyon dolar seviyesine çıkaracağımızı ümid ediyoruz.

MÜSİAD'IN
İNGİLTERE İŞ GEZİSİ
(20-24 EYLÜL 1996)

Hazırlayan
Dr. Ömer Bolat
MÜSİAD Genel Sekreteri

MÜSİAD

58

İNGİLTERE İŞ GEZİSİ

MÜSİAD AVRUPA'DAKİ TÜRK İŞADAMLARI İLE TOPLANTI YAPTI

City bölgesini ziyaret eden MÜSİAD heyeti

Türkiye'den İngiltere'ye giden MÜSİAD'lı 37 işadamı, Almanya Köln ve Berlin, Avusturya, Fransa, Hollanda ve ABD'den gelen 100'den fazla işadamı ile Londra'da buluşarak, ortak yatırım ve ticaret işbirliği projelerini tartıştı.

6. AGİT (Avrupa Genel İstişare Toplantısı) vesilesi ile düzenlenen toplantıya şeref misafiri olarak Bayındırlık ve İskan Bakanı Cevat Ayhan, Türkiye'nin Londra Büyükelçisi Özdem Sanberk, KKTC Londra Temsilcisi Hakkı Müftüzade, MÜSİAD Başkanı Erol Yazar, MÜSİAD Başkan Yardımcısı Natık Akyol, Türkiye'nin Londra Büyükelçiliği Ticaret Başmüşaviri Münir Aksoy katılarak birer konuşma yaptılar. Bu arada İngiltere'deki Türk işadamlarının kurduğu İngiltere MÜSİAD da Londra'da açılarak faaliyetlerine başladı. Şu anda 50 üyesi olan İngiltere MÜSİAD'ın kurucu başkanlığına ünlü konfeksiyon firması Ramsey'in sahibi Remzi Gür, Genel Sekreterliğine Aslan Ağanoğlu getirildi.

MÜSİAD'ın İngiltere'deki toplantısına Bayındırlık ve İskan Bakanı Cevat Ayhan da katıldı

MÜSİAD GENEL BAŞKANI EROL YARAR: "GLOBALLEŞEN DÜNYADA İŞADAMLARIMIZ TEŞKİLATLANMAK ZORUNDA"

MÜSİAD Başkanı Erol Yazar 6. AGİT toplantısında yaptığı konuşmada, globalleşen dünyada İslam dünyasının ağırlığını, gücünü artırmak için müslüman işadamlarının mutlaka teşkilatlanıp aralarında etkili bir haberleşme ağı kurmak zorunda olduklarını, bunun da ancak gönüllü kuruluşlar aracılığı ile olabileceğini belirtti. Yazar, toplantıya katılan işadamlarını MÜSİAD'ın 20-24 Kasım 1996 tarihleri arasında düzenlediği 2. Uluslararası Müslüman İşadamları Forumu" ve 4. MÜSİAD Uluslararası Fuarı'na davet etti. Yazar, globalleşen dünyada globalleşmeyecek tek şeyin teknoloji olduğunu belirterek, "Firmaları rekabetçi yapan önemli bilgileri teknolojiye çevirip, ürün haline getiren özel teknolojilerdir. MÜSİAD olarak üniversite-sanayi işbirliği için çok aktif çalışıp, iş aleminin teknolojik gelişimini sağlayacak çalışmalar yaptıklarını" söyledi. Ülkemizin en temel ekonomik sorunu olan kamu finansman açığını ve iç borçlanma sorununu gidermek için hükümetin ciddi bir kaynak arayışı içinde olduğunu vurgulayan Yazar, Türkiye'de özel sektörün de özelleştirilmesi gerektiğini, tam rantçı ve koruma duvarları arasında büyümüş işadamlarının hala koruma istemelerine karşı olduklarını açıkladı.

MÜSİAD

60

İNGİLTERE İŞ GEZİSİ

6. AGİT toplantısı

MÜSİAD GENEL BAŞKAN YARDIMCISI NATIK AKYOL: “TÜRK İŞADAMLARI AVRUPA’DA RÜŞDÜNÜ İSPAT ETTİ”

MÜSİAD Genel Başkan Yardımcısı ve Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Natic Akyol, Türkiye, Almanya, Avusturya, Fransa, ABD ve İngiltere’de bulunan 100’den fazla Türk işadamlarının biraraya gelmesinin, müteşebbis gücü yüksek işadamlarımızın Avrupa’da ekonomik alanda başarılı olarak, rüşdünü ispat ettiğini gösterdiğini belirtti.

Bu işadamlarının 3 ayda bir Avrupa Genel İstişare Toplantısı yaptıklarını ifade eden Akyol, bu toplantılarda ortak yatırım ve ticaret projelerinin görüşüldüğünü ve kararlaştırıldığını söyledi. Akyol, bundan önceki AGİT toplantılarında alınan karar gereği; MÜSİAD üyelerinin geçtiğimiz haftalarda ABD’nin New York şehrinde show-room’u olan bir tekstil giyim pazarlama şirketinin kurulduğunu, Şanlıurfa’da bir iplik fabrikası projesinin üzerinde çalışıldığını, merkezi Bursa’da çok ortaklı bir tekstil sektörel dış ticaret şirketi kurulduğunu belirtti.

İNGİLTERE MÜSİAD BAŞKANI REMZİ GÜR: “DÜNYANIN EN ÖNEMLİ FİNANS MERKEZİ İÇİNDE BAŞARILI OLACAĞIZ”

İngiltere MÜSİAD Başkanı Remzi Gür ise 200 bin Türk ve toplam 3 milyon müslümanın yaşadığı İngiltere’deki müslüman ve Türk işadamları olarak İngiliz ekonomisi içinde güçlerini arttırdıklarını belirterek, Türkiye ve diğer Avrupa ülkelerindeki Türk işadamları ile İngiltere arasında “ticaret ve finans köprüsü” olmaya ta-

lip olduklarını belirtti. Gür, şu anda 50 üyesi olan İngiltere MÜSİAD'ın üyelerinin çoğunun da olduğu gibi, İngiltere'deki Türk işadamlarının % 60'ının tekstil, % 20'sinin de diğer sektörlerde istigal ettiğini söyledi.

**BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANI CEVAT AYHAN:
"HÜKÜMET 2000 YILINA KADAR DEVAM EDECEK"**

Toplantının şeref misafiri olan Bayındırlık ve İskan Bakanı Cevat Ayhan, Refah-yol Hükümeti'nin uyumlu bir şekilde çalıştığını; azim, inanç ve kararlılıkla ülke meselesini çözmek için çalışarak 2000 yılına kadar iktidarda kalacağını vurguladı. Ayhan, dünyanın çeşitli ülkelerindeki Türk işadamlarının sanayi ve ticaret alanında ulaştıkları başarının Türk özel sektörünün dinamizmini ve uluslararasılaşma sürecini gösterdiğini, ülkemizin dış ticaretine ve gelişmesine katkıda bulunduklarını ispatladığını söyledi. Bakan Ayhan, tüm dünyada kurulan MÜSİAD'ların İslam aleminin ekonomik alandaki haberleşme ve bütünleşmesine önemli katkılar sağlayacağını belirtti.

**TÜRKİYE'NİN LONDRA BÜYÜKELÇİSİ ÖZDEM SANBERK:
"İNGİLTERE'NİN TÜRKİYE'YE İLGİSİ ARTTI"**

Türkiye'nin Londra Büyükelçisi Özdem Sanberk de konuşmasında İngiltere'nin Türkiye'ye ekonomik ve ticari alandaki ilgisinin son aylarda hızla arttığını belirterek, "Özellikle su arıtma tesisleri, enerji santralleri alanında yatırım yapmak istiyorlar. Türkiye ile İngiltere'nin dış ticareti 1995 yılında toplam 3 milyar dolara yükselmişken, bu yılın ilk 6 ayında karşılıklı ihracatımızın % 25, ithalatımızın da % 45 arttığını" söyledi. Büyükelçi Sanberk, Türkiye'ye yılda 800 bin İngiliz turist geldiğini ve İngiliz firmalarının Türkiye'de önemli miktarda yatırımları olduğunu belirtti. Sanberk, ayrıca İngiltere MÜSİAD'a her türlü desteği vereceğini de sözlerine ekledi.

TÜRKİYE'NİN LONDRA BÜYÜKELÇİLİĞİ TİCARET BAŞMÜŞAVİRİ MÜNİR AKSOY: "YURTDIŞI TİCARİ TEMSİLCİLİKLERİMİZİN İMKANLARI ÇOK SINIRLI"

Türkiye'nin Londra Büyükelçiliği Ticaret Başmüşaviri Münir Aksoy da toplantıda yaptığı konuşmada, ülkemizin yurtdışı ticari temsilciliklerinin çok sınırlı imkanlarla ve kadro ile çalıştıklarını söyledi. Türkiye'nin 75 ülkede 110 yurtdışı ticari temsilcilik kadrosu olduğunu ve temsilcilik başına 1,25 kişilik kadro düştüğünü belirten Aksoy, Londra'da 1936'dan beri faaliyette olan ticaret başmüşavirliğimizin İngiltere'deki ve diğer Avrupa ülkelerindeki Türk işadamları yanında, Türkiye'deki işadamlarının da hizmetinde olduğunu belirtti.

DÜNYANIN EN ÖNEMLİ MALİ MERKEZİ OLAN LONDRA'DA PARA PİYASALARI VE BORSAYI ZİYARET

MÜSİAD'lı işadamları heyeti İngiltere gezisinin 3. gününde dünyanın en önemli mali merkezi olan Londra'da para piyasalarını ve borsayı ziyaret etti ve bazı aracı kurumların yetkilileri ile görüşmeler yaptılar. Londra, döviz, interbank borçlanma, hisse senedi, vadeli teslim (futures) borsalarında dünyada 1 numara olup, New York borsasının 2 katı, Tokyo borsasının 3 katı bir işlem hacmi ve büyüklüğe sahiptir. Ayrıca dünyadaki birçok maden emtialarının borsaları da Londra'da pamuk borsası da Liverpool'da bulunmaktadır.

MÜSİAD heyeti Henderson Crosthwaite'i ziyaret etti

Londra'nın bu kadar önemli bir mali merkez olmasının sebepleri şunlardır; Londra kendi bölgesindeki işlemler yanında, sabah açıldığında Uzakdoğu borsalarını (Hong Kong, Singapur) öğleden sonra da 14.00'de açılan New York borsasını

zamanlama olarak yakalayarak işlem hacmini arttırabilme avantajına sahiptir; Londra'da ayrıca dünyanın en gelişmiş ekonomilerinin ve paralarının bulunduğu Avrupa kıtasında Almanya, Fransa, İtalya, Hollanda, İsviçre vs. gibi ülkelerin para birimleri ile de para ticareti yapılabilme imkanı vardır.

MÜSİAD heyeti City olarak adlandırılan ve Londra'nın merkezinde 1 mil uzunluğu ve 1 mil genişliği olan mali merkezde Henderson Crosthwaite ve Exco gibi büyük aracı kurumları ziyaret etti, hisse senetleri ve emtiaların vadeli teslim borsası olan LIFFE'ye giderek seansı yerinde görme imkanı buldu, yetkililerden bilgi aldı. Henderson Crosthwaite aracı kurumu, bir Japon bankası olan Bank of Yokohama'nın satın aldığı, müşterileri yalnızca kurumsal yatırımcılar olan, hisse senetleri alım satımı ve şirketi halka açarak finansman sağlama işinde uzman olan prestiji yüksek bir şirket. Exco ise Londra, New York, Tokyo, Hong Kong, Singapur gibi 18 önemli mali merkezde şubeleri olan, müşterileri bankalar olan, tahvil alım satımı, repo, faiz ve döviz arbitrajı işinde uzmanlaşmış bir kuruluştur. LIFFE ise dünyanın en büyük vadeli işlemlerinin yapıldığı borsadır.

Londra mali piyasasında yapılan görüşmelerde elde edilen bilgiler şöyle özetlenebilir:

Borsa'da alım-satım işlemleri yapan yatırımcıların %70'i bankalar, sigorta şirketleri, emeklilik sandıkları ve yatırım fonları gibi kurumsal yatırımcılardır. Bu yatırımcılar, özel şahısların aksine uzun vadeli yatırımlar yaptıklarından borsa oldukça istikrarlı olmaktadır.

MÜSİAD heyeti EXCO'yu ziyaret etti

MÜSİAD

64

İNGİLTERE İŞ GEZİSİ

Başta Londra olmak üzere mali piyasalarda yüz milyarlarca dolar değerinde fonlar mevcut olup, uygun yatırım imkanları aramaktadır. Ülkemizdeki birçok başarılı sanayi, ticaret ve hizmet şirketleri rahatlıkla bu piyasada sermaye imkanı bulabilirler. Türkiye'de İMKB'nin başarıyla çalışması, sorunlarına rağmen dinamik bir özel sektörün sürüklediği ekonomik büyümenin varlığı, kar ve döviz transferlerinde sınırlama olmaması Türkiye'nin önemli avantajlarıdır. Görüştüğümüz borsa çevreleri, Türkiye'nin gelişen ve açılmak istedikleri bir piyasa olduğunu belirttiler. Özellikle yakında Türk lirası ile de işlemlerin başlayacağını söylediler. Kendileri açısından oturmuş ekonomiler ve para birimleri ile iş yapmanın kar marjlarını çok düşük tuttuğunu, gelişen piyasalar ve para birimleri ile iş yapmanın kar marjını yükselttiğini ifade ettiler.

- Dünyanın en önemli banka, sigorta ve diğer mali kuruluşlarının Londra'da şube veya temsilcilikleri bulunmaktadır.
- Özellikle Arap ve Japon sermayesinin varlığını Londra'nın her yerinde hissetmek mümkün. Gerek İngiliz şirketlerini gerekse emlak satın almak suretiyle İngiltere'ye büyük miktarlarda mali fonlar akıtan Arapların ve Japonların sayısının çokluğunu Londra'da yapacağınız kısa bir gezintide hemen anlamak mümkündür.
- Mali piyasalarda 2 tür aracı kuruluşlar vardır. Birincisi, borsalarda kendi adlarına alım-satım yaparlar ve riski üstlenirler. İkincisi ise acentalık yapar, özel şahıs veya kurumsal yatırımcılar adına alım-satım yaparak, düşük bir komisyon alır. Aracı kurumlarda hem analiz yapan uzmanlar, hem de alım-satım işlemlerini yapan "dealer"lar çalışmaktadır.
- İngiltere mali piyasalarındaki en önemli değişiklik, 1987-88 döneminde "Big Bang" olarak nitelendirilen ve klasik borsa binasının kaldırılması, bunun yerine tüm kuruluşların kendi ofislerinde bilgisayar ekranı aracılığı ile alım-satım işlemi yapmaları hadisesidir.

Mali piyasalarda son 10 yılda görülen en önemli 4 değişiklik şunlardır:

1- Mali Ürünlerin Çeşitliliği: Eskiden mali piyasalarda çok büyük ölçüde döviz ve hisse senedi alım-satımları yapılırken, günümüzde çok hızlı bir şekilde yeni mali ürünlerin piyasası oluşmaktadır. Mali türevler dediğimiz bu yeni ürünler arasında swap, futures, options'ı sayabiliriz.

2- Teknoloji: Mali piyasalar tamamen elektronik sisteme entegre oldu. Bilgisayar ekranları aracılığı ile ticari işlemler yapılmaktadır.

EXCO yetkilileri MÜSİAD heyetine çalışmalarını hakkında bir brifing verdi

3- Çalışanların niteliği: Eski döneme kıyasla günümüzde mali piyasalarda çalışan kişilerin kaliteli üniversitelerden mezun olması, teknik bilgi, yabancı dil bilgisi gibi vasıflarla mücehhez olması aranmaktadır. Bir de 10 yıl öncesine kıyasla kadınların mali piyasalarda daha fazla istihdam edilmeye başlandıkları görülmektedir. Yine de stres dolu, hızlı karar verebilme, cesaret ve mesai zamanı mefhumu olmaması gibi özellikler nedeniyle bu alanda çalışan erkeklerin sayı itibarıyla bariz bir hakimiyeti vardır (en azından Londra Piyasalarında).

4- Mevzuat değişimi: Mali alanda son yıllarda birçok ülkede genelde mevzuatlarda değişiklikler yapılarak bu sektörde çalışmayı kolaylaştıran hükümler getirildi.

MÜSİAD

66

İNGİLTERE İŞ GEZİSİ

LONDRA BÜYÜKELÇİLİĞİMİZDE İNGİLİZ FİRMALARI İLE GÖRÜŞME VE HEYET ONURUNA RESEPSİYON VERİLMESİ

MÜSİAD heyeti ile yakından ilgilenen ve 6. AGİT toplantısının açılışına katılarak bir konuşma yapan Londra Büyükelçimiz Özdem Sanberk tüm heyete Elçilik rezidansında bir resepsiyon vermiştir. Resepsiyona Bayındırlık ve İskan Bakanı Cevat Ayhan yanında, Pakistanlı Bangladeşli ve Yemenli Müslüman işadamları da katılmışlardır. İşadamları karşılıklı görüşmeler yapmıştır.

Bundan başka, Büyükelçi Özdem Sanberk'in girişimiyle Erol Yazar başkanlığında bir MÜSİAD heyeti ile, inşaat enerji ve çevre alanında işgal eden 6 İngiliz firmasının yetkilileri görüşmeler yaptı.

MÜSİAD Başkanı Erol Yazar'ın İngiltere Gezisi Değerlendirmesi: "İNGİLİZ İŞADAMLARI VE FİNANS ÇEVRELERİNİN TÜRKİYE'YE İLGİSİ HIZLA ARTIYOR"

20-24 Eylül tarihleri arasında 37 işadamı ile İngiltere'ye giden MÜSİAD heyetine başkanlık eden MÜSİAD Genel Başkanı Erol Yazar, görüşme yaptıkları İngiliz işadamları ve finans çevrelerinin Türk ekonomisinin dinamizmi ve gelişmesine giderek daha fazla ilgi gösterdiklerini, ülkemiz ile ticaret, yatırım ve finans temini konusunda daha fazla işbirliği yapmak istediklerini söyledi. Yazar, İngiliz hükümetinin teşvikiyle İngiliz işadamlarının Türkiye'de enerji, inşaat, atık su arıtması ve haberleşme sektörlerinde yeni yatırımlar yapmaya istekli olduklarını belirtti. Yazar, ayrıca İngiltere MÜSİAD'ın açılışı vesilesiyle Türkiye, Almanya Köln ve Berlin, Avusturya, Hollanda ve ABD'deki 100'den fazla Türk işadamlarının Londra'da biraraya gelerek ortak ticaret ve yatırım projelerini görüştüklerini ifade etti. Yazar, İngiltere'deki Türk sanayici ve işadamlarının kurduğu İngiltere MÜSİAD'ın İngiltere ile Türkiye arasında ticaret ve finans işbirliğini sağlamada aktif olacağına inandığını belirtti. Yazar, toplantılara hükümet adına katılan Bayındırlık ve İskan Bakanı Cevat Ayhan, Londra Büyükelçisi Özdem Sanberk ve Ekonomik Müşaviri Münir Aksoy'un gösterdikleri ilgi ve desteğin Türkiye ile İngiltere arasındaki ekonomik ilişkileri arttırmada işadamlarına güç vereceğini vurguladı.

MÜSİAD Başkanı Yazar'ın gezi ile ilgili ayrıntılı değerlendirmesi şöyledir:

"İngiltere iş gezisi vesilesiyle Londra'da yapılan Avrupa'lı Türk işadamları istişare toplantısında, çok ortaklı olarak başta Almanya, Fransa ve İngiltere'yi kapsayan konfeksiyon mağaza, gıda zincirleri kurma, yine bu iki alanda franchise zinciri kurma projesi üzerinde görüşmeler yapıldı. Diğer taraftan, dünyanın en önemli finans merkezi olan Londra'da finans çevreleri ile yararlı görüşmeler yaptık. Çok büyük miktarda fazla fonları olan özel ve kurumsal yatırımcıların uygun plasmanlar aradıklarını, bu çerçevede Türk ekonomisine, mali piyasasına ilgilerinin arttığını, açılmak istediklerini beyan ettiler. Yakında Türk Lirası ile de borsada yatırım yapmayı düşündüklerini belirten İngiliz finans çevrelerine, ayrıca ellerindeki fonlar için Türkiye'deki birçok başarılı sanayici, ticaret ve hizmet şirketlerine yatırım yapabileceklerini söyledik."

"İngiltere ile karşılıklı dış ticaretimiz 1995'de hızlı bir artış göstermiş, bu artış 1996 yılında da devam etmektedir. 1995 yılında karşılıklı ticaret hacmi 3 milyar dolara ulaşırken, Türkiye sürekli açık vermektedir. (1995'de ihracatımız 1.135 milyon dolar, ithalatımız 1.829 milyon dolar, açığımız 697 milyon dolar). 1996'nın ilk 6 ayında % 25 artarken, İngiltere'den ithalatımız % 45 artmış, dış ticaret açığımız daha da yükselmektedir. Bu açığı dengelemek için mutlaka bu ülkeye ihracatımızı arttırmalıyız.

İngiltere'nin ihracatı 241 milyar dolar, ithalatı 259 milyar dolar olmak üzere toplam dış ticaret hacmi 500 milyar dolar iken, Türkiye'nin bu hacimdeki payı sadece % 0,65'dir. Oysa, İngiltere'nin Türkiye'nin dış ticaret hacmindeki (1995'de 57 milyar dolar) payı % 5 civarındadır. İngiltere'ye ihracatımızda en önemli kalemler; tekstil ve konfeksiyon ürünleri, yaş ve dondurulmuş sebze-meyveler, pamuk, cam eşya, demir-çelik ürünleri, elektrikli makinalar ve giderek artan şekilde seramik ürünleri oluşturmaktadır. İngiltere'nin yoğun şekilde gıda ürünleri ithal etmesi karşısında, başta gıda ürünleri ve konfeksiyon olmak üzere birçok üründe ihracatımızı arttırmamız mümkündür.

İngiltere'den ithalatımızda başlıca kalemler; kazanlar, makinalar, kimyevi ve eczacılık ürünleri, optik aletler, otomotiv ve yan sanayi ürünleri, demir-çelik ve elektrikli makinalar teşkil etmektedir.

MÜSİAD

68

İNGİLTERE İŞ GEZİSİ

İNGİLTERE EKONOMİSİ*

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELERİ (1995)

Yüzölçümü	: 244.100 km ²
Nüfus	: 58,6 milyon kişi
GSYİH	: 1022,2 milyar\$
Büyüme hızı (1995)	: %2,4
Kişi başına GSYİH	: 17.533\$
İhracat (FOB-1995)	: 241 milyar dolar
İthalat (CIF-1995)	: 259 milyar dolar
Dış ticaret dengesi (1995)	: 18 milyar dolar açık
Cari işlemler dengesi (1995)	: 10 milyar dolar açık
Tüketici fiyatları yıllık artış	: %2,4 (1995 yılında)
Parite	: 1 Pound= 1.5442\$ (28.08.1995)
Başlıca ihracat malları	: Makinalar, ulaştırma araçları, kimyasallar, mamül maddeler, petrol, yiyecek-içecek
Başlıca ithal malları	: Makina ve ulaştırma araçları, yiyecek-içecek, tütün, kimyasallar
İhracat yapılan ana ülkeler	: ABD, Almanya, Fransa, Belçika, Lüksemburg, Hollanda, İrlanda
İthalat yapılan ana ülkeler	: Almanya, ABD, Fransa, Japonya, Hollanda, Belçika, Lüksemburg

1-İNGİLİZ EKONOMİSİNDEKİ SON GELİŞMELER:

Sınai ham maddelerin önemli bir bölümü ithal edilmekle birlikte, gerekli enerji kaynakları bakımından ülke zengindir. Kömür, petrol ve doğal gaz başlıca enerji kaynaklarını oluştururken, nükleer enerji uzun süredir kullanılmaktadır.

İmalat sanayi 19. yüzyıldaki ağırlığını kaybetmiş görünmektedir. 1992 yılında imalat sektörünün GSYİH içindeki payı %22,3 iken, hizmetler sektörünün payı

* Dış Ticaret Müsteşarlığı, ihracat Genel Müdürlüğü'nün İngiltere ile ilgili çalışmasından derlenmiştir.

%65.1 olarak gerçekleşmiştir. İngiliz ekonomisinde başta turizm, mali hizmetler, eğitim, sağlık, yayıncılık sektörleri olmak üzere hizmetler sektörünün payı hızla artmaktadır. Ülkeye yılda 40-50 milyon arasında turist gelmekte, otellerde yer bulmak çok zordur. Dünyanın en büyük döviz borsası, hisse senedi ve emtia borsaları Londra'dadır. Çok sayısı yabancı İngiltere'ye lisan ve yüksek öğrenime, ayrıca sağlık hizmetlerinden yararlanmaya gelmektedir. Başta ABD ve Japonya olmak üzere dolaysız imalat sanayi yatırımlarının en çok geldiği AB ülkesi de İngiltere'dir.

2- İNGİLTERE'NİN DIŞ TİCARETİ

İngiltere'nin Genel Dış Ticareti

İngiltere ekonomisi ABD, Japonya, Almanya, Fransa ve İtalya'dan sonra dünyadaki 6. büyük ekonomidir. Gayri Safi Yurt İçi Hasılasının yaklaşık 2/3'ünü özel tüketim oluşturmaktadır.

İngiltere sürekli olarak dış ticaret açığı vermektedir. Ancak bu açık yıllar itibariyle azalan bir seyir izlemektedir. 1990 yılında 22,4 milyar Pound olan dış ticaret açığı 1994'te 14,9 milyar Pound olarak gerçekleşmiştir.

İngiltere ihracatı içinde kimyasallar, mamül maddeler, makineler ve ulaştırma araçları önemli kalemler arasında yer almaktadır. İthalatta ise imalat sanayi mamülleri- nin yanı sıra yiyecek ve canlı hayvan önemli kalemler arasında sayılmaktadır.

İngiltere'nin Dış Ticareti (Milyar \$)

	1990	1991	1992	1993	1994
İhracat (fob)	103,7	104,9	108,5	118,7	133,3
İthalat (cif)	126,1	118,8	125,9	135,7	148,2
Hacim	229,8	223,7	233,4	243,4	281,5
Denge	-22,4	-13,9	-17,4	-17,0	-14,9

Kaynak: Economist Intelligence Unit (EIU)

İngiltere ihracatının önemli bölümünü AB ülkeleri ile Japonya ve ABD'ye yapmaktadır. İthalattaki en önemli partnerleri ise yine Almanya, ABD, Fransa ve Hollanda'dır.

MÜSİAD

70

İNGİLTERE İŞ GEZİSİ

Dış Ticarete Başlıca Ürünler

Genel İhracat (milyon Pound, fob)	1990	1991	1992	1993	1994
Yiyecek ve canlı hayvan	4.342	4.716	5.290	5.661	6.216
İçecek ve tütün	2.770	3.032	3.417	3.270	3.701
Hammaddeler	2.163	1.920	1.879	2.096	2.363
Petrol	7.869	7.169	6.967	8.227	8.924
Yağlar (sıvı-katı)	88	96	86	114	171
Kimyasallar	13.182	13.789	14.976	17.299	18.706
Mamul maddeler	15.822	15.581	15.482	17.328	19.516
Makinalar ve ulaş. araç.	41.851	43.627	44.420	48.317	55.114
Diğerleri	15.608	14.948	15.989	16.402	18.581
Toplam	103.692	104.877	108.508	118.714	133.292
Genel İthalat (Milyon Pound, Cif)	1990	1991	1992	1993	1994
Yiyecek ve canlı hayvan	10.409	10.389	11.401	11.575	12.335
İçecek ve tütün	1.907	1.936	2.026	2.116	2.235
Hammaddeler	5.721	4.678	4.668	4.954	5.592
Petrol	7.865	7.511	7.014	7.303	5.934
Yağlar (sıvı-katı)	377	388	423	477	540
Kimyasallar	10.834	10.979	11.618	12.908	14.411
Mamul maddeler	21.902	20.520	20.670	21.729	24.181
Makinalar ve ulaş. araç.	47.161	43.102	47.317	53.283	60.351
Diğerleri	19.910	19.284	20.729	21.377	22.612
Toplam	126.086	118.786	125.867	135.722	148.191

Kaynak: Economist Intelligence Unit (EIU)

AB ülkeleri arasında Almanya, İngiltere'nin son 5 yıllık ihracatı içerisinde ortalama %12,9'luk bir pay ile ilk sırada yer almaktadır. Almanya'yı %10,1 ile Fransa takip etmektedir. İngiltere'nin AB ülkeleri dışındaki en büyük partneri ABD'nin 1990-1994 yılları arasında İngiltere'nin toplam ihracatı içerisindeki payı ortalama olarak %11,5 olarak gerçekleşmiştir. ABD'yi %2,2'lik payı ile Japonya takip etmektedir.

İthalatta ise AB grubunda Almanya yine önde gelmektedir. Almanya'nın 1990-1994 yılları itibarıyla İngiltere ithalatı içindeki payı istikrarlı bir seyir izlemekte ve ortalama olarak %15,2'lik bir oranı ifade etmektedir. Almanya'yı %9,3 ile Fransa ve %7,6 ile Hollanda takip etmektedir. İthalatta AB dışı en büyük partner ABD'dir. ABD'nin yıllar itibarıyla İngiltere ithalatı içindeki payı ortalama %11,6 olarak gerçekleşmiştir ve artan bir seyir izlemektedir. Bunu %3,1 ile Japonya izlemektedir.

İngiltere'nin Ticari Ortakları (%)

a) İhracat	1990	1991	1992	1993	1994
Almanya	12,7	14,0	14,0	11,8	12,1
ABD	12,5	10,8	11,3	11,4	11,5
Fransa	10,5	11,1	10,6	8,9	9,4
Hollanda	7,3	7,9	7,8	6,0	6,7
Belçika-Lüks,	5,4	5,6	5,3	5,3	5,3
İtalya	5,4	5,9	5,7	4,5	4,8
İrlanda	5,1	5,0	5,3	4,7	4,6
İspanya	3,5	4,1	4,1	3,2	3,5
İsveç	2,6	2,4	2,2	2,1	2,3
Japonya	2,5	2,2	2,1	2,0	2,1
b) İthalat	1990	1991	1992	1993	1994
Almanya	15,8	14,9	15,1	14,9	15,6
ABD	11,4	11,5	10,9	12,1	12,1
Fransa	9,4	9,3	9,7	10,1	10,7
Hollanda	8,3	8,4	7,9	6,7	7,0
Belçika-Lüks,	5,4	5,7	5,9	6,3	6,1
İtalya	5,3	5,4	5,4	5,0	5,0
İrlanda	4,5	4,6	4,6	5,0	5,0
İspanya	3,6	3,7	4,0	4,1	4,0
İsveç	3,4	3,2	3,1	3,5	3,3
Japonya	3,3	3,5	3,1	3,1	2,5

* 1990 yılından itibaren Doğu Almanya ile birlikte
Kaynak: Economist Intelligence Unit (EIU)

Başlıca madde grupları itibariyle ülke ihracatı incelendiğinde, imalat sanayi ürünlerinin 1993 yılında ülke ihracatının %92,4'ünü oluşturduğu bu grup içerisinde ise kimyasalların ve metal mamullerin önemli bir yer tuttuğu görülmektedir.

İthalatın başlıca madde grupları itibariyle incelenmesi sırasında ise, 1993 yılı itibariyle yiyecek, içecek grubunun %9,5, endüstriyel ürünler ithalatının %26,5, petrol ürünlerinin %5,3, makina ve ekipmanlarının %24,5, ulaştırma araç gereçlerinin %16, tüketim mallarının ise %17,1 oranında ithalattan pay aldığı gözlenmektedir.

İngiltere'nin ithalatı yıllar itibariyle ürün bazında incelendiğinde, yiyecek grubunda et ve ürünleri meyve ve sebzeler ile içecek ve tütün önemli kalemler arasın-

İNGİLTERE İŞ GEZİSİ

MÜSİAD

72

da yer almaktadır. Hammadde grubunda ağaç ve mantar, kağıt hamuru ve mineral cevherleri, mineral yakıtlar grubunda petrol, kimyasal ürünlerden organik kimyasallar ve farmasotik ürünler ile plastik materyal, temel mamul maddeler arasından kağıt ve ürünleri, tekstil ipliği ve mensucat, metal olmayan mineraller, demir-çelik, demir olmayan metaller ve metal ürünleri, makina ekipmanları ve ulaştırma araçları grubunda jeneratörler, özel endüstri makinaları, ofis makinaları, telekomünikasyon cihazları, binek otomobilleri, çeşitli mamül maddeler grubunda ise giyim ve aksesuar, hassas bilimsel aletler grubunda ise fotoğraf malzemeleri, sanat ürünleri önem arzeden kalemler arasında yer almaktadır.

3- İNGİLTERE'NİN TÜRKİYE İLE TİCARETİ*

İngiltere ile aramızdaki Anlaşma ve Protokoller:

- a- Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması (19.2.1986)
- b- Yatırımların Karşılıklı Korunması ve Teşviki
- c- Türkiye İngiltere Kara Ulaştırması Karma Komisyonu Toplantısı Protokolü (26.3.1992)

İngiltere ile olan ticaretimizde dış ticaret dengemiz yıllar itibariyle sürekli olarak açık vermektedir. Söz konusu açık 1993 yılında en yüksek düzeyi olan 711,1 milyon dolar düzeyine ulaşmıştır. 1995 yılında ise 697,1 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İki ülke arasındaki dış ticaret hacmi yıllar itibariyle sürekli büyümüş, buna karşılık olarak ihracatın ithalatı karşılama oranı ortalama olarak %65 civarında gerçekleşmiştir. Ülkenin toplam ihalatımız içindeki payı 1990 yılında %4,5 iken 1995 yılında %5,1 oranında gerçekleşmiş, toplam ihracatımız içindeki payı ise 1990 yılında %5,7 iken, 1995 yılında %5,2 olarak gerçekleşmiştir. Buna karşılık İngiltere'nin toplam dış ticaret açığımız içindeki payı 1990 yılında %2,8 iken 1995 yılında %4,9 oranına ulaşmıştır.

İngiltere ile olan ticaretimizde ihracatta tekstil ürünleri en önemli yeri tutmakta, bunun yanı sıra seramik mamulleri yükselen bir kalem olarak dikkati çekmektedir. İthalatta ise kimyasal ürünler ile makina ve teçhizat en büyük yekunu tutan ürün gruplarının başında gelmektedir.

Bu arada İngiliz hükümetinin de teşvikiyle İngiliz şirketlerinin son zamanlarda Türkiye'de özellikle atık su arıtma esisi, enerji santrali, perakende mağaza zinciri kurma projeleriyle ilgilendikleri görülmektedir.

Söz konusu ülke ile olan ticaretimizde önem arzeden bazı maddeler ise şu şekilde sıralanmaktadır. İhracatta önem arzeden ürünler; canlı bitkiler ve çiçekçilik ürünleri, yenilen sebze ve kökler, yenilen meyveler, kabuklu yemişler, sebze ve

(*) Dış Ticaret Müsteşarlığı, İhracat Genel Müdürlüğü'nün İngiltere ile ilgili çalışmasından derlenmiştir.

MÜSİAD

74

İNGİLTERE İŞ GEZİSİ

meyve konserveleri, tuz, kükürt, toprak ve taşlar, alçı ve çimento, mineral yakıtlar, yağlar, mumlar, plastik ve plastikten mamul eşya, kauçuk ve kauçuktan eşya, pamuk, dokumaya elverişli suni sentetik lifler, halılar, örme giyim eşyası ve aksesuarı, örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı, seramik mamüller, cam eşya, makina ve teçhizat, elektrikli makineler ve teçhizatı, hava taşıtları, parçaları.

İhracatımızın arttığı ürünler; yenilen meyveler ve kabuklu yemişler, hayvansal ve bitkisel yağlar, plastik ve plastikten mamul eşya, kauçuk ve kauçuktan eşya, pamuk, dokumaya elverişli suni sentetik lifler, sentetik ve suni devamsız lifler, vatka, keçe, dokunmamış mensucat, halılar, seramik mamulleri, cam eşya, makina ve teçhizat, elektrikli makina ve teçhizat, hava taşıtları ve parçaları, motorlu kara taşıtları.

İhracatımızın azaldığı ürünler; deri, saraciye eşyası, mobilyalar, gemiler, suda yüzen taşıtlar.

Yıllar İtibariyle Dış Ticaretimiz (milyon \$)

Yıllar	İthalat	İhracat	Hacim	Denge	İhracatın İthalatı Karş. Oranı%	Ülkenin Toplam İth. İçindeki Payı%	Ülkenin Toplam İhr. İçindeki Payı%	Toplam Dış Tic. İçindeki Payı%
1990	1013,7	744,8	1758,5	-268,9	73,0	4,5	5,7	2,8
1991	1165,6	676,0	1841,6	-489,6	57,9	5,5	4,9	6,6
1992	1187,2	796,3	1983,5	-390,9	67,0	5,2	5,4	4,8
1993	1546,0	834,9	2380,9	-711,1	54,0	5,3	5,4	5,0
1994	1169,8	889,9	2059,7	-279,9	76,0	5,0	4,9	5,4
1995	1829,8	1135,7	2965,5	-697,1	62,0	5,1	5,2	4,9

Kaynak: DTM, EBİM, İGEME

İthalatta önem arzeden ürünler; canlı hayvanlar, şeker ve şeker mamulleri, meşrubat ve alkollü içecekler, gıda sanayi kalıntı ve döküntüleri, hazır hayvan gıdaları, tuz, kükürt, toprak ve taşlar, alçılar ve çimento, inorganik kimyasallar, organik kimyasallar, eczacılık ürünleri, debagat ve boyacılıkta kullanılan malzeme, uçucu yağlar, sabunlar, yüzey aktif organik maddeler, fotoğrafçılıkta, sinemacılıkta kullanılan eşya, muhtelif kimyasal maddeler, plastik ve plastikten mamul eşya, ham postlar, deriler, kağıt ve karton, basılı kitap, dergi, gazete, demir-çelik, demir veya çelikten eşya, makina ve cihazlar aksam ve parçaları, elektrikli makina ve cihazlar aksam ve parçaları, motorlu kara taşıtları, hava taşıtları, optik, fotoğraf, sinema ve ölçü aletleri.

**Başlıca ürün grupları itibariyle Türkiye'nin İngiltere ile dış ticareti
(bin dolar-1995)**

İHRACATIMIZ				İTHALATIMIZ			
Ürün adı	GTİP Kod No.	Tutar	Toplam içinde yüzdesi	Ürün adı	G TİP Kod. No.	Tutar	Toplam içinde yüzdesi
Örme giyim eşyası	61	192.140.959	16,9	Kazanlar,	84	437967000	23,9
Örülmemiş giyim eşyası	62	121.838.045	10,7	Elektrikli-makinalar	85	178.659.796	9,8
Yenilen meyvalar	08	97.364.980	8,6	Demir-çelik	72	146.542.226	8,0
Sentetik Suni Devamsız lifler	55	75.491.534	6,6	Otomotiv ve yan sanayi	87	137.033.988	7,5
Pamuk	52	66.288.565	5,8	Optik aletler	90	97.568.471	5,3
Demir-çelik eşya	73	60.334.233	5,3	Organik Kimyasallar	29	92.423.490	5,1
Elektrikli makinalar	85	55.202.049	4,9	Ham postlar	41	69.242.506	3,8
Sentetik Suni Filamentler	54	52.432.753	4,6	Eczacılık ürünleri	30	61.247.422	3,3
Diğer	-	414505683	36,6			609.076.588	33,3
Toplam		1.135.598.799	100,0			1.829.761.486	100,0

İthalatı azalan ürünler; hayvansal ve bitkisel yağlar, esasını hububat, un, nişasta, süt teşkil eden müstahzarlar, tütün ve yerine geçen işlenmiş maddeler, hava taşıtları, gemiler, suda yüzen taşıtlar.

YABANCI SERMAYE

7 Mayıs 1996 tarihi itibariyle Türkiye'deki İngiliz sermayeli yatırımların toplam sermaye iktarı 9.974.835 milyon TL. olarak gerçekleşmiştir. Ülkemizde İngiliz sermayeli 279 firma faaliyet göstermektedir. Bu firmaların 6'sı tarım, 1'i madencilik, 29'u imalat ve 196'sı hizmetler sektöründe faaliyet göstermektedir. İmalat

İNGİLTERE İŞ GEZİSİ

MÜSİAD

76

İngiltere'nin Türkiye'deki Yabancı Sermaye Yatırımları (7/5/1996, milyon TL.)

Sektörler	Firma Adedi	Toplam Sermaye
TARIM	6	183.520
MADENCİLİK	1	68
İMALAT SANAYİ		
Gıda Sanayi	8	784.848
Tekstil Sanayi	5	17.400
Hazır Giyim	7	54.317
Kimya Sanayi	4	911.584
Diğer Kimyasal Ürünler Sanayi	7	523.375
Demir Çelik Sanayi	3	454.230
Taşıt Araçları İmalat Sanayi	3	1.891.000
Elektronik Sanayi	4	24.210
Taşıt Araçları Yan Sanayi	6	101.460
Demir Dışı Mamul Sanayi	1	330.000
Diğerleri	29	289.569
Toplam	76	5.383.061
HİZMETLER		
Ticaret	78	1.164.849
Otel Pansiyon İşletmeciliği	36	923.508
Bankacılık	3	1.054.000
Yatırım Finansman	5	713.655
Diğerleri	74	552.174
Toplam	196	4.408.186
Genel Toplam	279	9.974.835

sektöründe faaliyet gösteren firmalar arasında gıda, tekstil, hazır giyim, taşıt araçları yan sanayi ve kimyasal ürünler önem arz etmektedir. Hizmetler sektöründe ise ticaret, otel, pansiyon işletmeciliği ve bankacılık dikkati çekmektedir.

TURİZM HAREKETLERİ (Ocak-Ağustos)

Yıllar	Türkiye'ye gelen toplam turist sayısı	İngiltere'den Türkiye'ye gelen turist sayısı	Değ.(%)	Toplam turistin içindeki yüzdesi(%)
1995	5.102.500	499.052	—	9,7
1996	5.737.869	539.135	8,0	9,4

SEKTÖRLER İTİBARIYLA DIŞ TİCARETİMİZİN DEĞERLENDİRİLMESİ *

1. TARIM VE GIDA SANAYİ ÜRÜNLERİ

SU ÜRÜNLERİ

İngiltere'ye yıllar itibariyle artan ihracat söz konusudur. Konserve balık, yumuşakça ve kabuklular ihracatımız giderek artış göstermektedir. İngiltere'nin ileri derecede işlenmiş sofistike ürünler için iyi bir pazar olduğu düşünülmektedir. Pazara yönelik tanıtım, aranılan kalite ve sürekli arz gibi unsurlar sağlandığında ise dondurulmuş ürünler için pay alma şansımızın olduğu düşünülmektedir. Sektörde ortak yatırım önerilebilir.

KESME ÇİÇEK

Kesme çiçek ihracatımızın %75'inin yöneldiği bu pazardaki durgunluk sektör ihracatını da etkilemekte ve son yıllarda ihracat artışı görülmemektedir. Pazardaki en önemli kesme çiçek spreyci karanfildir. %30 civarındaki (spreyci karanfil için) pazar payının artırılması için gösterilecek çaba ve teşviklerin sektörde diğer çeşitlerin üretiminin sağlanması yönünde verilmesinde yarar vardır. Ayrıca güçlü bir pazarlama organizasyonu ile dağıtım kanallarına girilmesi ve promosyon faaliyetlerinin yürütülmesi mümkün görülmektedir.

YAŞ MEYVE VE SEBZE

İngiltere'ye ülkemizden ihraç edilen sebzeler patates ve biber, meyveler ise turunçgiller, incir, kiraz, kavun ve karpuzla sınırlıdır denilebilir. Ancak, ihracat miktarlarımızın İngiltere'nin ithalatı ile karşılaştırıldığında söz konusu ürünlerde ülkemizin payının çok küçük olduğu görülmektedir. İngiltere'nin portakal ithalatının %1'i, kavun ithalatının %0,5'i, kiraz ithalatının %6,5'i ve patates ithalatının %0,3'ü ülkemiz tarafından karşılanmaktadır. Oysa pazar hacmi çok geniştir. 1994 yılında ülkemizin toplam meyveler ihracatı 543.875 ton iken, İngiltere'nin portakal ithalatı 511.692 ton, üzüm ithalatı 133.350 ton, elma ithalatı 435.350 ton ve kavun ithalatı 107.921 ton düzeyindedir. İngiltere, dünyanın önde gelen

(*) Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracat Genel Müdürlüğü'nün İngiltere ile ilgili çalışması.

MÜSİAD

78

İNGİLTERE İŞ GEZİSİ

domates, patates, kavun, portakal, üzüm, elma ithalatçılarından birisidir.

İngiltere'ye ihracatımızın çok cüzi miktarlarda gerçekleşmesinin en önemli sebebi, ülkemizde yetiştirilen çeşitler itibariyle standart kalitede yeterli üretimin olmayışı ve bunun da düzenli sevkiyata engel olmasıdır. Ayrıca ambalaj kalitemiz pazarın istediği kalitenin çok altındadır.

Bunların yanı sıra İngiltere'de dağıtım kanallarının %64'üne büyük süpermarket zincirleri hakimdir. Bu yapı söz konusu zincirler ile bağlantılı çalışmayı ve düzenli sevkiyatı zorunlu kılmaktadır. Çok sayıdaki münferit ihracatçı ile bu yapı içinde yer almamız zorlaşmıştır. Gelecekte imkansız hale gelecektir.

Bahsedilen nedenlerle İngiltere'ye yaş meyve ve sebze ihracatımızın kısa sürede artırılmasından daha çok, uzun dönemde yukarıda bahsedilen yapılanmalara uyum sağlanması ile pazar payımızın artırılması mümkündür. Bu amaçla da ülke içinde sözleşmeli tarım yolu ile üretim alt yapısının iyileştirilmesine gidilirken pazarlama kanalları içinde ihracatçı firmalarımızın Sektörel Dış Ticaret Şirketleri şeklinde örgütlenerek yer almaları veya yabancı sermayenin ülkemize çekilmesi önem arz etmektedir.

Gümrük Birliği sonrası ambalaj malzemelerinin sıfır gümrükle ithal edilebilmesi kısa dönemde ambalaj kalitemizin artırılması açısından değerlendirilmelidir.

AB ülkelerine yaş meyve ve sebze ihracatımızda karşımıza çıkan Giriş Fiyat Sistemi (tarife dışı engel olarak nitelendirilen) uygulamalarında fiyat indirimleri sağlanması ve ülkemiz kaynaklı yaş meyve ve sebzelerde gümrük muafiyeti tanınmış olan dönemlerin değiştirilerek üretim ve ihraç dönemlerimizde vergi muafiyeti uygulamasına geçilmesi konusu lobi faaliyetleri ile desteklenmelidir.

KURUTULMUŞ SEBZE

Dünyanın önde gelen yaş ve dondurulmuş sebze üreticilerinden birisi olan İngiltere, patates hariç kurutulmuş sebze üretiminde önemli bir üretici ülke değildir. Bu nedenle kurutulmuş sebze ihtiyacının büyük bir bölümünü ithalatla karşılamaktadır. İngiltere'nin ithalat yaptığı ülkeler kurutulmuş sebze çeşidine göre farklılıklar göstermektedir. Başlıca ithalat yaptığı ülkeler ABD, Fransa, Almanya, Hollanda olmasına rağmen pekçok ülkeden değişik kurutulmuş sebzeleri ithal etmektedir. Ülkemizden İngiltere'ye genelde kurutulmuş domates ve diğer bazı sebzeler ihraç edilmektedir. İngiltere'nin en çok ithalatını yaptığı kurutulmuş soğan da ülkemizin ihracatı yoktur. 1995 yılı toplam kurutulmuş sebze ihracatımız içinde İngiltere'nin payı yaklaşık 2 milyon dolarla %8 olarak gerçekleşmiştir. Ülkemizin mevcut yaş sebze üretim potansiyeli düşünüldüğünde bu ülkeye olan ihracatımızın olması gerekenin çok altında olduğu anlaşılmaktadır. Bunun en büyük nedeni kurutulmuş sebze üretim kapasitesinin ve üretim çeşitlerinin oldukça sınırlı olmasıdır. Ülkemizin büyük bir kurutulmuş sebze ihraç potansiyeli vardır. Bu potansiyelin kullanılması için sebze üreticilerinin bilgilendirilmeleri, ürünlerini daha iyi değerlendirmeye

leri açısından ortak yatırımlara yönelmelerinin sağlanması, yeni yatırımlara kolaylıklar getirilmesi sektörün ihracata olan katkısını hızlı artıracaktır.

DONDURULMUŞ MEYVE VE SEBZE

İngiltere ABD'den sonra dünyanın ikinci önemli dondurulmuş sebze (1994 yılında 426.100 ton) ve dondurulmuş patates ürünleri (1994 yılında 405.500 ton) tüketicisi ülke konumunda yer almaktadır. Dondurulmuş meyve ve sebze sektörü ürünleri ithalatında önemli ülkeler arasında sürekli ilk sıralarda olan İngiltere 1994 yılında en çok dondurulmuş patates ürünleri ithal eden ülke olmuştur (202.512 ton).

Pazardaki en revaçta olan dondurulmuş meyve ise 1994 yılı ithalatı 14.533 ton olarak gerçekleşen dondurulmuş çilektir. İngiltere'nin giderek artan ithalat trendi ve ülkemiz potansiyeli birleştirildiğinde dondurulmuş meyve ve sebze sektörü ürünlerinin hemen hepsinin pazar için potansiyel arzettiği düşünülmektedir.

ÇAY

İngiltere'nin çay üretimi bulunmamaktadır. Bu nedenle her yıl yaklaşık 350 milyon dolar civarında bir ithalatı söz konusudur. Ülkemizden İngiltere'ye olan ihracatımız ise tatmin edici düzeyde değildir. Bu ülkeye olan çay ihracatımızın artırılması öncelikle üretim maliyetlerinin düşürülmesine bağlıdır. Ülkemiz kalite imajını vurgulayan promosyonlar pazar payının artırılmasında önem arz etmektedir. Çok büyük bir tüketici, dolayısıyla ithalatçı olması nedeniyle ülkemizde çay alanında ortak yatırımlara gidilmesi önerilmektedir.

KURU VE SERT KABUKLU MEYVELER

İngiltere kuru üzüm ihracatımızda yıllar itibariyle en önemli pazar konumunda yer almaktadır. Pazara 1995 yılı kuru üzüm ihracatı 31.072 ton olarak gerçekleşmiştir. Yunanistan ve ABD kuru üzüm ihracatında en önemli rakiplerimizdir. Ancak 1990-1993 yılları arasında pazarın kuru üzüm ithalatında ülkemiz adına önemli gelişmeler kaydedilmiştir. 1990 yılında 177.263.000 dolar tutarında kuru üzüm ithal edilen pazardan, Yunanistan %42,47, ABD %20,49 ve Türkiye %17,99 oranlarında pay alırken, 1993 yılında 177.701.000 dolar tutarında kuru üzüm ithal edilen pazardan Yunanistan %31,76, Türkiye %23,93 ve ABD %23,85 oranlarında pay almışlardır. Yunanistan'ın pazar payı düşerken, Türkiye en yüksek oranda pay artışı gerçekleştirmiştir.

Kuru incir ve kuru kayısıda ülkemiz pazardaki en önemli ihracatçı ülke konumunda yer almaktadır.

1990 yılına kıyasla 1993 yılında pazarın iç fındık ithalatında sürekli olmayacağı düşünülen bir gelişme yaşanmıştır. 1990 yılında 16.211.000 dolar tutarında iç

MÜSİAD

80

İNGİLTERE İŞ GEZİSİ

fındık ithal edilen pazardan Türkiye %64,85 oranında pay alırken, 1993 yılında 18.573.000 dolar tutarında ithalat gerçekleştirilen pazardan Türkiye %40,57 oranında pay almıştır. Pazarın 1993 yılı iç fındık ithalatından Hollanda %46,08 oranında pay almıştır. Bilindiği gibi Hollanda fındık üreticisi bir ülke değildir. Söz konusu sevkiyatın reexport olarak gerçekleştiği düşünülmektedir.

2. SANAYİ ÜRÜNLERİ

TEKSTİL

Türkiye'nin tekstil ve hazır giyim ihracatında en önemli pazarlarından biri olan İngiltere'ye 1995'de bu ürünlerin ihracatında artış kaydedilmiştir. 1996 yılında İngiltere'ye hazır giyim ihracatımızda önemli bir artış kaydedilemeyeceği tahmin edilmektedir. Çünkü, İngiltere'de Almanya'daki gibi bir kriz yaşanmamakla birlikte, stoklardaki artıştan dolayı siparişler azalmıştır.

Bu pazarda, büyük mağaza zincirleri, alacakları malın çoğunu öncelikle Uzakdoğu'da üretirmekte, geri kalan kısmını yakınlık faktöründen dolayı Türkiye'den temin etmektedir. Bu mağazaların stoklarındaki artıştan dolayı Türkiye'den siparişlerinin artmayacağı tahmin edilmektedir.

Önümüzdeki yıllarda gümrük birliğinin de etkisiyle Türkiye'nin İngiltere'ye tekstil ve hazır giyim ihracatındaki artış trendinin devam etmesi beklenmektedir.

OTOMOTİV VE OTOMOTİV YAN SANAYİİ

Türkiye'nin otomotiv yan sanayiinde ikinci önemli pazarı olan İngiltere'nin yapısı Almanya'ya göre oldukça farklılık göstermektedir. 1994 yılında İngiltere araç üretimi 1,7 milyon adettir. Büyük ölçüde ithalata dayalı olan İngiliz araç piyasasının ve geniş araç parkının doğal sonucu olarak, İngiltere yan sanayii ithalatında Avrupa'da en büyük pazar durumundadır. Türkiye'nin İngiltere'ye olan oto yan sanayii ihracatı 1993 yılında 28 milyon dolarken, 1995 yılında %29 artışla 58 milyon dolara ulaşmıştır. 1990 yılında 2 milyon dolar olan dış lastikler ihracatı, 1995 yılında 20 milyon dolara, 1990 yılında 3 milyon dolar olan motor aksam ve parçaları ihracatı, 1995 yılında 6 milyon dolara, 1990 yılında 135 bin dolar olan akü ihracatı 1995 yılında 2 milyon dolara, diğer oto aksam parçaları ihracatı 1990 yılında 13 milyon dolardan 1995 yılında 20 milyon dolara yükselmiştir. İngiltere'ye olan oto yan sanayi ihracatı, İngiltere'nin geniş bir pazar olması nedeniyle henüz yeterli düzeyde değildir. İngiltere'nin AB dışından ithalatını en fazla gerçekleştirdiği kalemler dış lastikler, içten yanmalı motorlar, dizel-yarı dizel motorlar, motor aksam ve parçaları, transmisyon milleri ve yatak kovanları, aküler, vites kutuları ve diğer aksam ve parçalar olmuştur. Bu ithalat ağırlıklı olarak Japonya, ABD, Çek Cumhuriyeti, Çin, Tayvan, Hong-Kong, Kanada, Norveç ve Türkiye'den gerçekleşmektedir. Türkiye'nin bu ülkeye olan ihracatındaki artış trendinin devam etmesi beklenmektedir.

MAKİNA-ELEKTRİK-ELEKTRONİK

Avrupa Birliği'nin televizyon ihracatında Türkiye aleyhine açtığı anti-damping soruşturmasının lehimize sonuçlanmasıyla İngiltere'ye olan televizyon ihracatımızda artış kaydedilmektedir. Bu ürünün ihracatında da önümüzdeki yıllarda artış trendi beklenmektedir.

Elektrikli ev aletleri sanayiinin oldukça geliştiği bu ülkede Beko marka buzdolaplarının önemli bir pazara sahip olduğu bilinmektedir. Türkiye'nin İngiltere'ye buzdolabı ihracatı 1990 yılında sıfırken Arçelik firmasının girişiyle başlayan buzdolabı ihracatı 1991 yılında 973 bin dolar, 1992 yılında 5,4 milyon dolar olmuştur. 1993 yılında 8 milyon dolar, 1994 yılında 15 milyon ve 1995 yılında 23,3 milyon dolar olan buzdolabı ihracatının gelecekte daha da artış göstermesi beklenmektedir. Bunun yanı sıra Türkiye'de beyaz eşya yan sanayi sektöründe son yıllarda görülen canlanma ve beyaz eşya yan sanayi firmalarının ihracat konusundaki olumlu çalışmaları nedeniyle gelecekte bu sektörden İngiltere'ye olan ihracatda artış beklenmektedir. Elektrik motorları, pompalar ve kablo-tel ihracatında artış trendi gözlenmektedir.

1990 yılında 35 milyon dolar olarak gerçekleşen televizyon ihracatı 1994 yılında 14 milyona kadar gerilemiş ancak 1995'te tekrar 29 milyon dolara yükselmiştir. Bir diğer artış trendi beklenen ürün, ağır iş makineleri aksam ve parçalarıdır. Oldukça iyi potansiyele sahip olan bu sektörde, Türkiye'nin İngiltere'ye 1990 yılı ihracatı 2 milyon dolar olarak gerçekleşirken, 1995 yılında bu rakam 9 milyon dolara ulaşmıştır.

DERİ GİYİM

Dünya deri giyim eşyası ithalatında 1990 yılından sonra başlayan azalma eğilimi, İngiltere'nin deri giyim eşyası ithalatında da görülmektedir. 1993 yılında İngiltere'nin deri giyim eşyası ithalatı 232,3 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

İngiltere dünyadaki önemli deri giysi ithalatçıları arasında 6. sırada yer almakta olup, dünya ithalatındaki pazar payı %3,8'dir. (1993 yılı verileriyle)

1994 yılında ise İngiltere'nin deri giyim ithalatı hem miktar, hem değer bazında artmıştır (5.602.000 kg ve 157.698.000 ECU). İngiltere'nin ithalat yaptığı ülkelere başında Pakistan ve Hindistan gelmektedir. Ülkemizin ise, İngiltere pazarındaki payında sürekli bir azalma olup; 1990'da 22,3 milyon dolar olan deri giyim eşyası ihracatımız 1995'de 6,3 milyon dolara düşmüştür.

İngiltere'nin özellikle Çin'den yaptığı ithalat artmakta olup, 1994 yılında bu artış değer bazında %279, miktar bazında %347 olup; Çin'den 18.438.000 ECU değerinde deri giyim eşyası ithal edilmiştir.

Tüm Avrupa Birliği ülkelerinde olduğu gibi; İngiltere'de de toplam tüketim harcamalarında, giyim eşyası harcamalarının payı azalmaktadır. Bu durum tüketicileri düşük fiyatlı deri giysilere yöneltmektedir. Ülkemizin bu pazardaki payının çok fazla artması beklenmemektedir.

MÜSİAD

82

İNGİLTERE İŞ GEZİSİ

DERİ AYAKKABI

Dünya deri ayakkabı ithalatı, 1993 yılı itibarıyla, 25,9 milyar dolar civarında olup; pazarın büyüklüğü, son üç yılda fazla değişmemiştir.

İngiltere ise, dünya deri ayakkabı ithalatında %2,4'lük bir pazar payına sahip olup; 1993 yılında 633 milyon dolarlık deri ayakkabı ithal etmiştir.

İtalya, Fransa ve İspanya, İngiltere'ye ihracat yapan en önemli ülkelerdir.

İngiltere'de İtalyan ayakkabıları piyasadaki üstünlüğünü devam ettirmektedir. Söz konusu ayakkabılar ünlü markalar altında çok yüksek fiyatlarda lüks mağazalar ve ünlü mağaza zincirlerinde satıldığı gibi, diğer İtalyan ayakkabıları da gayet düşük kalitelere rağmen "İtalyan" olma özelliğinden dolayı İngiliz imalatı ayakkabılara nisbetle ucuz fiyatlarla satılmaktadır. Piyasada İspanya'dan ithal edilmiş veya İspanya'da imal ettirilmiş ayakkabılara da sık olarak rastlanmaktadır.

Ülkemizin, İngiltere ayakkabı pazarında önemli bir payı yoktur. 1994 yılında İngiltere'ye 6,3 milyon dolarlık, 1995 yılında ise 2,9 milyon dolarlık deri ayakkabı ihraç edilmiştir.

Türkiye'den ihraç edilecek kaliteli deri ayakkabıların İngiltere piyasasında rağbet görmemesi için hiçbir neden bulunmamaktadır. Önemli olan kaliteli üretim yapan imalatçıların, üretim yapan özellikle büyük mağaza zincirleri ile bağlantı kurabilmeleridir.

MADENLER

İngiltere'nin pomza taşı ithalatında yıllar itibarıyla bir düşüş yaşanmasıyla birlikte Türkiye'nin payında azalma görülmüştür. İngiltere'nin krom ithalatını incelediğimizde, en büyük payın bu konudaki rakibimiz G. Afrika'ya ait olduğu görülmektedir.

MERMER

İngiltere 1993 yılında 22 milyon dolarlık doğal taş ithalatı gerçekleştirmiştir. Türkiye'nin bu ülkeye yaptığı mermer ihracatı ise sabit bir ivme ile 1 milyon dolar civarında gerçekleşmektedir. İngiltere doğal taş çok fazla kullanan ülkelerden birisidir. Türk mermerinin daha fazla tanıtılması ve özel işçilik gerektiren ürünlerin üretilmesine yönelmesi bu konudaki ihracatımızı arttıracaktır.

MOBİLYA

İngiltere'den 1995 yılında ithal ettiğimiz mobilya 5,5 milyon dolara ulaşmıştır. Buna karşın mobilya ihracatımızda önemli bir artış olmamıştır. 1995 yılında İngiltere'ye 400.000 dolarlık mobilya ihracatı gerçekleştirilmiştir. İngiltere'nin 1992 yılındaki mobilya ithalatı 325 milyon pound civarındadır. İngiltere'de üretim yapan

firmalar ve iyi markalar tarafından Türkiye'de daha ucuz maliyete üretim yapılmasının sağlanması ile İngiliz mobilyalarının AB'ne Türkiye'den de ihracı mümkün olabilecektir.

SERAMİK

İngiltere dünyadaki en büyük seramik ürün ithalatçı ve ihracatçıları arasındadır. Karo ithalatında 4., porselen ev eşyası ithalatında 10., ihracatında 4.; kaba seramikten ev eşyası ithalatında 5., ihracatında ise 1. konumdadır.

İngiltere Türkiye'nin seramik ürünler ihracatında, Almanya'dan sonra, %10 pay ile ikinci sıradadır. 1990 yılında 7,2 milyon Dolar olan ihracat, 1995 yılında 19,5 milyon dolar tutarında gerçekleşmiştir. Bu ülkeye olan toplam 1995 yılı seramik ürünler ihracatımız içinde karolar %71,7 lik pay almıştır.

İngiliz tüketiciler, sürekli kalite, iyi iş ilişkileri ve satış sonrası serviste mükemmelliği arayan tüketicilerdir. İngilizler, bilindiği gibi geleneklerine çok bağlı insanlar olup, genelde yerli ürünleri yabancı ürünlere tercih etmekle beraber; son yıllarda bu konudaki tüketici tercihleri hızla değişmektedir.

İngiltere'de son yıllarda yaşanan ekonomik gerileme seramik ürünler pazarını da etkilemiştir. Ekonomideki iyileşmeye paralel olarak, 1993 yılında tekrar sağlık gereçleri ve karo tüketiminde de bir artış olmuş; pazarın canlanması ile birlikte bu ürünlerde ithalat da artmıştır.

CAM

İngiltere de diğer birçok AB üyesi gibi cam sanayii gelişmiş bir ülkedir. Dünya cam ithalatında 4., ihracatında 7.; cam eşya ithalatında 5., ihracatında ise 6. durumdadır.

Bu ülkeye olan ihracatımız, 1995 yılı itibarıyla 13,7 milyon dolar tutarında olup, bu ülke toplam cam ürünleri ihracatımızda 3. sıraya yerleşmiştir. 1990'da 1,4 milyon Dolar olan ihracat 1991'te düşerek, 1991-1994 yılları arasında dalgalanma göstermekle beraber, ciddi artış ya da azalışlar söz konusu değildir. Son yıllarda AB ülkelerinde görülen ekonomik gerileme, İngiltere'de de yaşanmış olup, bu ülkeye olan ihracatımızdaki istikrarsızlığı bu durumla açıklamak olasıdır.

Bununla beraber, 1995 yılı cam ürünleri toplam ihracatımızda bu ülkenin 3. sırada olduğu gözönüne alınırsa, cam sektörümüzdeki yeni yatırımların sonuçlanmasıyla birlikte gerçekleşecek üretim artışına paralel olarak, bu ülkeye olan ihracatımızın artması beklenmektedir.

GÖRÜŞ VE DEĞERLENDİRME

Ekonomik büyüklük açısından dünya ülkeleri arasında 6. sırada yer alan İngiltere-

MÜSİAD

84

İNGİLTERE İŞ GEZİSİ

re'nin ithalatında ve ihracatında son yıllarda sürekli artış gözlenmektedir.

Türkiye, otomotiv, makina, kimya gibi pekçok sanayi dalında güçlü bir ülke olan İngiltere'ye geleneksel ihraç ürünlerinin yanı sıra, buzdolabı, televizyon gibi elektrikli ev aletleri ve otomotiv yan sanayi ürünleri ihraç etmeye başlamış olup, bu ürünlerin ihracatında artış kaydedilmektedir. Özellikle otomotiv yan sanayi ürünleri ihracatındaki artışın devam edeceği beklenmektedir.

Bu sektörde örgütlenmeler artmakta olup, bunun sektörün ihracat performansını artıracığı beklenmektedir. Elektrikli ev aletleri konusunda pazar payımızın korunabilmesi ve artırılmasında, özellikle AR-GE teşviğinin katkısının olacağı tahmin edilmektedir.

Önemli bir tarım ürünleri ithalatçısı olan İngiltere'ye bu ürünlerdeki ihracatımızda artış kaydedilmektedir. İhracatın daha da artırılabilmesi için, pazarlama faaliyetlerinin güçlendirilmesi gerekmekte olup, bu alanda sektörel örgütlenmelere gidilmesi faydalı olacaktır.

Bugün pekçok gelişmiş batılı ülkede olduğu gibi, İngiltere'de de organik gıdalara talep artmaktadır. Türkiye'de bu ürünlerin üretimi yaygınlaştırılmalı ve pazarlanması desteklenmelidir.

Türkiye'nin en güçlü sektörlerinden biri olan tekstil ve konfeksiyon sanayiinin ihracatı açısından İngiltere en önemli pazarlardan biridir, 1996 başında gümrük birliğinin gerçekleşmesi ve Türkiye'ye yönelik AB kotalarının kalkmasıyla, Türkiye'nin diğer AB ülkelerine olduğu gibi İngiltere'ye de tekstil ve konfeksiyon ihracatının artacağı tahmin edilmektedir. Türkiye'nin AB ülkelerine kotaya tabi olmaksızın ihracat yapma imkanı 2005 yılına kadar kullanabileceği bir avantajdır. 2005 yılında tüm ülkelere kotalar kalkmış olacaktır ve bu pazarda Çin gibi bir tekstil deviyle ve diğer rakip ülkelerle daha çetin şartlarda rekabet etmek zorunda kalınacaktır. Türkiye'nin bu pazardaki payının korunması ve artırılması için bu dönemdeki avantajını iyi kullanması gerekmektedir. Ekonomide makro dengeğin sağlanması ve sektör girdilerinin dünya fiyatlarından temini zorunludur.

Bir AB üyesi olan İngiltere'ye ihracat yapan firmalarımızın, AB'de kalite, çevre, sağlık, iş güvenliği gibi konulardaki gelişmelerden haberdar olup, zamanında gerekli uyumları sağlamaları bir zorunluluktur.

İngiltere'ye ihracat potansiyeli olup da istenen düzeyde ihracatın gerçekleştirilemediği sanayi ürünlerinde güçlü bir tanıtım gerekmektedir.

Ayrıca, İngiltere Türkiye'nin enerji ve çevre konusunda da işbirliği yapabileceği ülkelere biridir.

MÜSİAD

MÜSTAKİL SANAYİCİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

ISBN 975-7215-12-0

MÜSİAD'IN AFRIKA VE İNGİLTERE İŞ GEZİLERİ RAPORU

BAŞBAKAN
PROF. DR. NECMETTİN ERBAKAN İLE
MISIR-LİBYA-NİJERYA GEZİSİ
(2-8 EKİM 1996)

GÜNEY AFRIKA CUMHURİYETİ
İŞ GEZİSİ
(6-10 ARALIK 1996)

İNGİLTERE İŞ GEZİSİ
(20-24 EYLÜL 1996)

Ocak 1997

MÜSİAD

(MÜSTAKİL SANAYİCİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ)

Adres: Mecidiye Cad. No: 7/50, Mecidiyeköy - 80310 İSTANBUL

Tel: (0.212) 267 40 37-38 – 274 12 66-67

Fax: (0.212) 267 49 41 – 288 39 43

MÜSİAD'IN AFRİKA VE İNGİLTERE İŞ GEZİLERİ RAPORU

BAŞBAKAN ERBAKAN İLE
MISIR-LİBYA-NİJERYA GEZİSİ

2-8 Ekim 1996

GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ İŞ GEZİSİ

6-10 Aralık 1996

İNGİLTERE İŞ GEZİSİ

20-24 Eylül 1996

MÜSİAD